

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра національної безпеки та політології

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:
**«БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА США У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ
АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ
В 2014–2022 РОКАХ»**

Виконав студент II курсу, групи ЗНМБ-21
Спеціальності 256 Національна безпека (за
окремими сферами забезпечення і видами
діяльності)

Новицький Максим Петрович

Керівник: кандидат філософських наук, доцент
Дацюк Олексій Олексійович

Рецензент: кандидат історичних наук, доцент
Конопка Наталія Олегівна

Острог, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ	12
1.1. Концептуальні засади безпекової політики США.....	12
1.2. Нормативно-правова база співпраці США та України у сфері безпеки.	24
РОЗДІЛ II. ЕВОЛЮЦІЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ (2014–2022).....	29
2.1. Реакція США на анексію Криму та початок війни на Донбасі (2014–2016).....	29
2.2. Посилення підтримки України за адміністрації Д. Трампа	34
2.3. Безпекова політика США за Джо Байдена перед повномасштабним вторгненням (2021 – початок 2022).....	37
2.4. Ключові форми підтримки: військова, фінансова, дипломатична та санкційна політика	42
РОЗДІЛ III. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ	58
3.1. Вплив американської підтримки на обороноздатність України	58
3.2. Роль США у консолідації міжнародної антиросійської коаліції	64
3.3. Основні виклики та критика американської політики в контексті війни.	70
3.4. Перспективи та уроки для майбутньої безпекової співпраці США та України	75
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	85

ВСТУП

Постановка проблеми дослідження. Станом на вересень 2025 року російсько-українська війна залишається одним із ключових викликів глобальній безпеці, а Сполучені Штати Америки відіграють провідну роль у підтримці України та протидії російській агресії. Починаючи з анексії Криму та початку війни на Донбасі в 2014 році, конфлікт еволюціонував у повномасштабне вторгнення Росії в лютому 2022 року, яке триває й у 2025 році. Російські війська контролюють приблизно 20% території України, включаючи значні частини Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, а бойові дії, такі як наступи в Харківській області чи атаки на Київ, не припиняються. У цьому контексті аналіз безпекової політики США за період 2014–2022 років є важливим для розуміння історичних передумов, поточної динаміки та перспектив майбутньої співпраці, що робить тему релевантною для академічного, політичного та практичного дискурсу.

Російсько-українська війна має глобальні наслідки, впливаючи на міжнародний порядок, енергетичну безпеку, економічну стабільність і структуру альянсів, таких як НАТО. США, як ключовий актор, надали Україні значну підтримку: з 2022 року обсяг військової допомоги перевищив 66,9 млрд доларів, а загальна сума фінансування сягнула 174–182 млрд доларів, включаючи військову, фінансову, дипломатичну та санкційну складові. У 2025 році політика США зазнала змін: у березні допомога була тимчасово призупинена через звинувачення в недостатній прозорості з боку України, але відновлена 11 березня після угоди про потенційне припинення вогню. Ці події підкреслюють динамічність політики США, а аналіз періоду 2014–2022 років дозволяє простежити, як формувалися стратегії, які вплинули на сучасну ситуацію. Наприклад, рішення адміністрації Обами про нелетальну допомогу, надання летальної зброї за Трампа чи активна

дипломатія Байдена перед вторгненням заклали основу для поточної політики, що включає навчання українських військ і координацію з НАТО.

Дослідження безпекової політики США в контексті російської агресії має значну наукову цінність, оскільки воно сприяє поглибленню розуміння механізмів міжнародної безпеки, ролі великих держав у регіональних конфліктах та ефективності різних форм підтримки. Період 2014–2022 років охоплює ключові етапи: від реакції на анексію Криму, через надання летальної зброї (наприклад, Javelin) за адміністрації Трампа, до активної дипломатичної та розвідувальної роботи адміністрації Байдена перед 2022 роком. Аналіз цих етапів дозволяє виявити закономірності, такі як вплив внутрішньої політики США (вибори, зміна адміністрацій) на зовнішню політику, а також оцінити ефективність санкцій, військової та фінансової допомоги. Наукова релевантність роботи посилюється необхідністю прогнозування майбутніх сценаріїв, особливо в умовах, коли у 2025 році з'являються дискусії про можливі переговори, тиск на Україну щодо поступок (наприклад, визнання Криму російським) та зміну пріоритетів США в бік стримування Китаю.

Тема має практичну цінність для політиків, дипломатів і аналітиків, оскільки війна триває, а США залишаються ключовим партнером України. У 2025 році Росія посилила атаки на цивільну інфраструктуру, а Україна провела наступи, використовуючи західну зброю, що підкреслює важливість американської підтримки для обороноздатності. Дослідження політики США за 2014–2022 роки допомагає оцінити, як військова допомога (наприклад, системи ППО Patriot), навчання військ і санкції вплинули на стримування агресії. Крім того, аналіз ролі США в консолідації антиросійської коаліції (зокрема через НАТО, яке зобов'язалося надати 40 млрд євро в 2025 році) дозволяє зрозуміти механізми багатосторонньої співпраці. Робота також актуальна через критику політики США, таку як затримки в допомозі чи

вплив внутрішньої політики після виборів 2024 року, що може допомогти вдосконалити майбутні стратегії.

У 2025 році війна перебуває на критичному етапі: Росія погрожує ескалацією у відповідь на західну підтримку, а США та Європа розглядають сценарії від продовження допомоги до переговорів. Зміна політичного ландшафту в США після виборів 2024 року, де ідеї «America First» та прагнення до швидкого завершення конфлікту (зокрема через переговори Трампа з Путіним) впливають на політику, робить історичний аналіз 2014–2022 років важливим для прогнозування. Наприклад, розуміння, чому санкції не зупинили Росію чи як військова допомога змінила баланс сил, може слугувати основою для рекомендацій щодо майбутньої співпраці. Активне обговорення війни на платформах, таких як X, також підтверджує суспільний інтерес до теми, що додає їй актуальності.

Характеристика стану дослідження проблеми. Проблематиці безпекової політики США у протидії російській агресії присвячена значна кількість наукових розробок, як вітчизняних так і закордонних науковців, аналітиків, міжнародників-практиків. Науково-теоретичну базу дослідження з питань безпекової політики США, на основі якої вироблено загальний концептуальний підхід у магістерській роботі складають роботи В. Бегми, В. Шемаєва, Д. Радов «Нові напрями військово-технічного співробітництва Україна – США», де автори зауважують, що агресія РФ з 2014 р. зробила США ключовим партнером для витіснення РФ з ринку озброєнь [2]; А. Гандзюри «Стратегічне співробітництво як інструмент реалізації міжнародних двосторонніх відносин», де автор зауважує, що партнерство з США має бути стратегічним, з фокусом на безпеку [8]; О. Головань, яка у своїй дисертації «Еволюція зовнішньої політики США на початку XXI ст.» аналізує еволюцію зовнішньої політики США з початку XXI ст., фокусуючись на змінах після 9/11 та глобальній кризі [9]; І. Дудко «Україна в системі стратегічних орієнтирів США: від ретроспективи до сучасної

аналітики», де автор аналізує еволюцію місця України в стратегічних орієнтирах США від історичного контексту (пострадянський період) до сучасності, підкреслюючи, що Україна є ключовим елементом у стримуванні російського впливу [13]; В. Жигайла «Український вектор зовнішньої політики США за каденції Д. Трампа», де автор констатує, що за допомога Україні президентства Д. Трампа посилила стійкість України проти РФ [15]; І. Копиці «Зовнішньополітичні виклики для України: НАТО та інші вектори», де розкрито виклики для України в зовнішній політиці, з фокусом на НАТО як ключовий вектор, але також на інші (США, ЄС) [19] та «Україна та НАТО: проблеми та перспективи співпраці», де визначено проблеми (внутрішні реформи, опір РФ) та перспективи (членство) співпраці України з НАТО, з акцентом на роль США як лідера Альянсу [20]; М. Кордона «Європейська та євроатлантична інтеграція України», де проаналізовано інтеграцію України в ЄС та НАТО, з США як ключовим союзником [21]; М. Лимар «Військово-оборонна допомога США Україні за президентства Б. Обама», де автор висловлює думку, що допомога в \$350 млн сприяла посиленню обороноздатності України, але летальна зброя була потрібна для стримування РФ [23]; О. Резнікової «Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища», де авторка досліджує національну стійкість як ключовий елемент безпеки в умовах гібридних загроз (включаючи агресію РФ) та аргументує, що стійкість України залежить від партнерства з США, які надають інструменти для протидії РФ [32]; І. Тихоненко «Допомога Україні як інструмент позиціонування США на міжнародній арені», де констатовано, що допомога Україні – інструмент лідерства США [39] та «Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства», де автор порівнює National Security Strategy Б. Обама та Д. Трампа як інструменти лідерства [40]; В. Тютюнника та В. Горовенка «Еволюція воєнних аспектів засад політики національної безпеки США», де автори прослідковують еволюцію National Security

Strategy у 2010–2022 зі зростанням фокусу на РФ [42]; М. Фесенка «Особливості формування зовнішньої політики США президентства Дж. Байден», де автор, аналізуючи заяви президента Дж. Байдена, доходить до висновку, що підтримка України – ключ проти РФ [45]; А. Худолія «Америка в постбіполярному світі: інерція політичних стереотипів», де досліджено зовнішню політику США після біполярності, фокусуючись на стереотипах (лідерство, винятковість) [46] та «Перезавантаження» риторики Б. Обама», де констатовано, що риторика Обама – лідерство, але з акцентом на ООН/НАТО [47]; Г. Швиданенка та Є. Бортніка «Стратегія національної безпеки США в умовах змін глобального безпекового середовища», де наведено компаративний аналіз National Security Strategy [48];

Мета дослідження: розкрити особливості формування, еволюцію та ефективність безпекової політики США у протидії російській агресії проти України в період 2014–2022 років, а також оцінити її вплив на обороноздатність України та міжнародну антиросійську коаліцію, визначивши виклики й перспективи подальшої співпраці.

Для реалізації мети перед дослідником були поставлені такі **завдання**:

- розкрити теоретичні та історичні основи безпекової політики США щодо України;
- охарактеризувати реакцію США на анексію Криму та початок війни на Донбасі в 2014–2016 роках;
- проаналізувати посилення підтримки України за адміністрації Д. Трампа в 2017–2020 роках;
- вивчити безпекову політику США за адміністрації Дж. Байдена перед повномасштабним вторгненням (2021 – початок 2022 року);
- визначити ключові форми підтримки України: військову, фінансову, дипломатичну та санкційну політику (підпункт 2.4).
- оцінити ефективність безпекової політики США у протидії російській агресії проти України.

Об'єктом дослідження є безпекова політика США щодо України в контексті російської агресії як сукупність дій, стратегій, рішень і заходів США, спрямованих на підтримку України та протидію Росії в період з 2014 по 2022 рік, охоплюючи військову, фінансову, дипломатичну та санкційну складові.

Предмет дослідження – є особливості, еволюція та ефективність безпекової політики США у протидії російській агресії проти України в 2014–2022 роках.

Методи дослідження.

•**історичний метод**, який застосовувався для вивчення еволюції політики США в контексті російської агресії. Зокрема, в розділі II він був використаний для опису реакції США на анексію Криму та війну на Донбасі (2014–2016 рр.), посилення підтримки за адміністрації Д. Трампа (2017–2020 рр.) та політики Дж. Байдена перед повномасштабним вторгненням (2021 – початок 2022 р.). Це включало аналіз хронологічних етапів, таких як введення санкцій, надання військової допомоги та дипломатичні ініціативи, з опорою на архівні документи, офіційні заяви та хроніки подій. Метод допоміг виявити закономірності змін політики під впливом внутрішніх (вибори в США) та зовнішніх (дії Росії) факторів, забезпечуючи основу для оцінки довгострокових тенденцій.

•**метод аналізу документів**, який був ключовим для встановлення нормативно-правової бази та форм підтримки. Він застосовувався для вивчення концептуальних засад політики США та нормативно-правової бази співпраці з Україною, включаючи аналіз угод, таких як Будапештський меморандум, Хартія про стратегічне партнерство США-Україна та законодавчі акти Конгресу (наприклад, закони про санкції CAATSA). Цей метод також використовувався для класифікації ключових форм допомоги: військової (аналіз контрактів на поставки Javelin), фінансової (звіти про бюджети допомоги), дипломатичної (протоколи зустрічей) та санкційної

(списки санкцій OFAC), що дозволило виокремити фактичні дані, порівняти їх з реальними подіями та уникнути суб'єктивних інтерпретацій.

• **порівняльний метод**, який застосовувався для порівняння реакції адміністрації Обама (2014–2016 рр. – фокус на дипломатії та обмежених санкціях) з посиленням підтримки за Д. Трампа (2017–2020 рр. – на летальну зброю) та політикою Дж. Байдена (2021–2022 рр. – інтеграція з НАТО та попередження про вторгнення). Цей метод також допоміг виявити виклики, порівнюючи ефективність форм підтримки (наприклад, санкції та військова допомога) та їхній вплив на Україну, що дозволило зробити висновки про фактори, які впливали на зміни політики, такі як партійна приналежність президентів чи геополітичний контекст.

• **метод системного аналізу**, який використовувався для аналізу впливу підтримки на обороноздатність України (оцінка елементів системи: навчання військ, поставки озброєнь та їхній внесок у стримування агресії), ролі США в антиросійській коаліції (вивчення взаємодій з НАТО, ЄС та іншими партнерами) та викликів (системна критика, як-от затримки допомоги чи внутрішні суперечності в США). Цей метод також допоміг окреслити перспективи, моделюючи майбутні сценарії співпраці на основі системних уроків (наприклад, посилення багатосторонніх механізмів). Це включало схеми взаємозв'язків (наприклад, як санкції впливають на дипломатію) та оцінку системної стійкості політики, що забезпечило комплексні висновки про її сильні та слабкі сторони.

Характеристика джерельної бази. Джерельну базу дослідження складають джерела, які безпосередньо стосуються офіційних стратегій, політик і двосторонніх угод між США та Україною.

Центральними джерелами для аналізу безпекової політики США є:

National Security Strategy: May 2010 [63], яка офіційною стратегією національної безпеки США за адміністрації Барака Обама, опублікованою в травні 2010 року. Даний документ визначає ключові пріоритети зовнішньої

політики США, включаючи підтримку міжнародної безпеки, співпрацю з партнерами та стримування агресії.

National Security Strategy: February 2015 [64], що була опублікована після анексії Криму та початку війни на Донбасі. Вона чітко визначає російську агресію як загрозу міжнародному порядку і підкреслює підтримку України, включаючи санкції проти Росії та зміцнення НАТО. Цей документ є ключовим для аналізу реакції США на ранні етапи російської агресії.

National Security Strategy of the United States of America: December 2017 [65], опублікована за адміністрації Дональда Трампа, відображає підхід «America First» і визначає Росію як стратегічного конкурента, акцентуючи на зміцненні військової потужності та підтримці союзників. У контексті України документ важливий, оскільки саме за Трампа США почали надавати летальну зброю, зокрема протитанкові комплекси Javelin. Він також підкреслює санкційну політику проти Росії, що є ключовим елементом аналізу форм підтримки.

National Security Strategy: October 2022 [66], опублікована за адміністрації Джо Байдена, є ключовим документом для аналізу політики США напередодні повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Вона підкреслює підтримку України як пріоритет, акцентуючи на інтеграції з НАТО, посиленні санкцій і наданні військової та фінансової допомоги. Документ є основою для розуміння стратегічного підходу США до стримування Росії та консолідації антиросійської коаліції.

2022 National Defense Strategy of the United States of America [74], видана Міністерством оборони США за адміністрації Джо Байдена, і визначає воєнні пріоритети США, включаючи стримування Росії та підтримку союзників, таких як Україна, в контексті російської агресії. Він є ключовим для розуміння військової складової безпекової політики США напередодні повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Документ акцентує

на зміцненні оборонних можливостей партнерів, що включає надання Україні озброєнь, таких як системи ППО та протитанкові комплекси.

Стратегія воєнної безпеки України. Воєнна безпека – всеохоплююча оборона: затверджена Указом Президента України № 121 від 25 березня 2021 р. [35], визначає пріоритети воєнної безпеки України, включаючи співпрацю з США та іншими партнерами НАТО. Цей документ, він є важливим для аналізу двосторонньої співпраці, оскільки відображає очікування України від США в контексті російської загрози, зокрема щодо військової та технічної допомоги.

Структура роботи визначається метою та завданнями дослідження. Робота має вступ, три розділи, які містять десять підрозділи, висновки до кожного розділу, висновки, список використаних джерел та літератури, який містить 74 позиції, додатки. Загальний обсяг роботи – 92 сторінки.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ

1.1. Концептуальні засади безпекової політики США

Останнім часом у Сполучених Штатах активно обговорюють перспективи розвитку міжнародної системи безпеки, підходи до ухвалення зовнішньополітичних рішень і місце США на глобальній арені. Прибічники однополярного світу схвально ставляться до збереження американського лідерства, яке, на їхню думку, має отримати визнання міжнародної спільноти [48, с.447].

У контексті різноманітності та багатонаправленості глобальних процесів, появи нових світових трендів і факторів розвитку міжнародної системи, а також їхньої значної нестабільності, стан досліджень теоретичних засад зовнішньої політики США залишається недосконалим. Одним із ключових завдань є аналіз трансформації зовнішньої політики США в умовах глобалізації, зокрема через зміни в інтерпретації основоположних документів і практичне втілення американської політики у XXI столітті [48, с.447-448].

США володіють найрозвиненішою системою забезпечення національної безпеки. За оцінками американських експертів, її основними складовими є:

- підтримання військової переваги над будь-якою іншою державою чи групою держав;
- формування міцних союзницьких зв'язків із провідними країнами світу;
- забезпечення такого рівня обороноздатності, який дозволяє ефективно протидіяти будь-яким ворожим діям, незалежно від того, чи є вони явними, чи прихованими.

У XXI столітті з'явилися нові виклики для безпеки на міжнародному, регіональному та національному рівнях, на які світова спільнота й окремі держави ще не мають вичерпних відповідей. Серед них – тероризм,

транснаціональна злочинність, поширення ядерної та звичайної зброї, екологічні й техногенні катастрофи, а також зростання соціально-економічних проблем [48, с.448].

Питання національної безпеки не можна розглядати виключно з погляду поточних інтересів. Воно має враховувати перспективні потреби й можливості. Водночас система безпеки не може залишатися статичною – її підходи, форми та методи реалізації повинні адаптуватися до реальних умов і прогнозованих тенденцій розвитку.

Національні цілі та інтереси США є основою для формування стратегічних завдань як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Вони відображають ключові потреби особи, суспільства й держави. Згідно зі Стратегією національної безпеки США, пріоритет надається інтересам особи, і ця тенденція залишається незмінною з року в рік.

Нормативна база у сфері національної безпеки США почала формуватися в 50-х роках XX століття. Теоретична модель безпеки, запропонована Г. Моргентау, стверджує, що національна безпека та інтереси формуються в межах політичних традицій і культурного контексту нації. При цьому кожна держава мусить захищати свою фізичну, політичну та культурну ідентичність від зовнішніх загроз [57].

Концепція «національної безпеки» стала широко визнаною в міжнародній практиці з 1947 року після ухвалення в США Закону «Про національну безпеку» [62].

У 1950-х роках в американських академічних колах поняття національної безпеки та національних інтересів ще не були чітко розмежовані. Для їх диференціації вчені США запропонували визначення національної безпеки як стану, що характеризується відсутністю загроз для цінностей держави в об'єктивному вимірі та відсутністю страху за їх збереження в суб'єктивному.

Починаючи з другої половини 1960-х років, концепція національної безпеки США ґрунтувалася на ідеологічному підході, зосередженому на

протистоянні комунізму в період «холодної війни». У 1970-х роках, під час політики розрядки, пріоритет у формуванні концепції безпеки отримали ідеї політичного реалізму, які наголошували на необхідності дотримання правових норм у внутрішніх і міжнародних справах держави.

Проте в 1980-х роках ідеологічні підходи до національної безпеки, сформовані на початку 1960-х, знову набули популярності. За президентства Р. Рейгана зовнішня політика США була спрямована на протидію тоталітаризму, захист демократичних цінностей і прав людини, а також сприяння свободі й процвітання у світі. Як зазначав Рейган, ці принципи залишалися незмінними для багатьох американських адміністрацій і конгресів, спираючись на потужну оборону та міцні зобов'язання перед союзниками [48, с.449].

Розпад СРСР кардинально вплинув на доктрину національної безпеки США, змусивши переглянути її ключові положення. Акцент змістився з захисту американських цінностей і протидії комунізму на утвердження глобального лідерства США та нейтралізацію потенційних ворогів. Сучасна концепція безпеки США спрямована на захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, що відображає її трансформацію в доктрину американської гегемонії.

Наприкінці «холодної війни» виникла парадоксальна ситуація: глобальна система вважалася більш стабільною, ніж регіональні, де зростали загрози, зокрема в Європі через конфлікти на Балканах і Кавказі. Деякі дослідники пов'язували це з політикою наддержав у завершальний період «холодної війни» [48, с.449-450].

Національна безпека як динамічна система постійно адаптується до внутрішніх і зовнішніх факторів, потребуючи нових досліджень із урахуванням суспільних і державних змін. Нові виклики вимагають від системи безпеки США не лише швидкого реагування, а й здатності запобігати загрозам. Безпека держави пов'язана із захистом її суверенітету, культурно-історичної ідентичності та забезпеченням високого рівня життя громадян.

Дослідження показало, що національна безпека держави – це ступінь захищеності суспільства та його середовища, а також здатність протистояти зовнішнім руйнівним впливам і адаптуватися до змін міжнародного середовища для підтримки високого рівня життя. Для цього необхідна система інститутів, які забезпечують оптимальні умови для розвитку особи та нації.

Серед сучасних підходів до безпеки виділяється концепція Б. Б'юзена, який запропонував термін «комплекс безпеки» для опису колективного формату, де держави, пов'язані географічно, узгоджують спільні інтереси безпеки. Б'юзен виокремлює чотири фактори для визначення таких комплексів:

1. географічну близькість держав;
2. взаємозв'язок у сфері безпеки;
3. наявність силових елементів у відносинах між країнами;
4. комунікативний аспект, що охоплює добросусідство, захист, підтримку чи елементи недовіри й страху [33, с.144-145].

У Сполучених Штатах під «національною безпекою» розуміють стан захисту держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, включаючи ворожі дії та інші форми втручання. Це поняття охоплює не лише національну оборону, а й зовнішні відносини в політичній, економічній та інших сферах.

Участь США в історичних етапах глобалізації значно вплинула на формування їхньої загальної стратегії. На початку 1990-х років адміністрацію Б. Клінтона критикували за відсутність чіткої «великої стратегії», оскільки США ще не використовували глобалізаційні процеси як інструмент для просування своїх зовнішньополітичних інтересів. Проте з 1999 року Стратегія національної безпеки США почала еволюціонувати, переходячи від локальної залученості до глобального лідерства [48, с.450].

Події 11 вересня 2001 року спричинили кардинальні зміни в Стратегії національної безпеки США. Економічні аспекти глобалізації відійшли на другий план, поступившись місцем військовій складовій зовнішньої

політики. Це проявилось в доктрині глобального домінування Дж. Буша-молодшого, яка спиралася на мілітаризацію суспільної свідомості, міжнародних відносин, технологічного прогресу, космосу та кіберпростору. Стратегія превентивних дій 2002 року активізувала глобальну гонку озброєнь, що була оновлена після балканських інтервенцій США та їхніх союзників. Значні ресурси спрямовувалися не на вирішення проблем глобалізації, а на завдання, які часто їх ускладнювали. США залишаються лідером у впровадженні передових військових технологій, що закріплено в Стратегії національної безпеки [31].

Особливістю Стратегії національної безпеки США є їхній глобальний характер, що зумовлено позицією США як світового лідера після Другої світової війни. Останніми роками Стратегія національної безпеки стала ключовим документом, який визначає як зовнішню, так і внутрішню політику країни.

Система забезпечення національної безпеки США функціонує в рамках президентсько-парламентської форми правління з потужною виконавчою владою та ефективною системою стримувань і противаг. Центральну роль у цій системі відіграє Рада національної безпеки та підпорядкована їй розвідувальна спільнота.

Головною метою політики національної безпеки є створення механізмів, які забезпечують сприятливі умови для сталого демократичного розвитку, ефективного функціонування ринкової економіки та захисту інтересів особи, суспільства й держави від протиправних дій, соціальних конфліктів, природних катастроф і довгострокових екологічних загроз [48, с.451].

Реакція США на нові виклики та загрози в умовах глобалізації характеризується складними й неоднозначними спробами формування нової архітектури безпеки. Особлива увага приділяється створенню безпечного зовнішнього середовища, що підкреслює провідну роль США у побудові нової системи міжнародної безпеки.

Серед пріоритетів американської зовнішньої політики чітко простежуються нові цілі. У центрі уваги – ядерні програми Ірану та Північної Кореї, розміщення систем протиракетної оборони, врегулювання регіональних конфліктів і створення зони добросусідства з Канадою, Кубою та країнами Латинської Америки. Питання глобального ядерного роззброєння було ключовим для адміністрації Обама, а відносини з Китаєм і Росією зачіпають низку інших стратегічних інтересів США [65].

Основною тенденцією зовнішньої політики США, незалежно від регіону, є прагнення утримувати стратегічну ініціативу. Ця політика спирається на три основні принципи:

- забезпечення неперевершеної військової переваги США для збереження статусу єдиної наддержави;
- концепція превентивної війни, що передбачає готовність завдавати удари до початку агресивних дій проти США чи їхніх союзників;
- готовність діяти самостійно, якщо багатостороннє співробітництво не забезпечує досягнення зовнішньополітичних цілей.

У Стратегії національної безпеки, затвердженій президентом Б. Обамою у 2015 році, ключовий акцент робився на підтримці та захисті демократичних цінностей і прав людини. Натомість доктрина Д. Трампа запропонувала інший підхід, за яким принципи демократії узгоджуються з цінностями партнерів, а США уникають нав'язування демократії іншим країнам.

Стратегія 2015 року також наголошувала на необхідності протидії кліматичній кризі як невідкладній загрозі. У Стратегії Трампа кліматичні зміни не розглядаються як загроза національній безпеці, а замість цього увага приділяється захисту довкілля та раціональному природокористуванню [63; 64].

Сучасні зміни в міжнародному безпековому середовищі призвели до несприятливого для інтересів США зсуву глобального балансу сил. Нова стратегія спрямована на відновлення динамічного розвитку Америки для нейтралізації цих негативних тенденцій.

Протягом 2016–2017 років Україна та США активно співпрацювали для системного протистояння гібридній агресії Росії проти України.

18 грудня 2017 року сталася важлива подія у сфері міжнародної безпеки: Білий дім оприлюднив оновлену Стратегію національної безпеки США, підписану президентом Д. Трампом [65]. Цей документ визначає підходи до протидії найсерйознішим і стійким загрозам.

Стратегія складається з чотирьох ключових розділів: захист території США, забезпечення миру через силу, економічне процвітання країни та посилення американського впливу. У порівнянні з ідеалістичними амбіціями адміністрації Обама, новий документ вирізняється більш прагматичним і реалістичним тоном [53].

Стратегія виділяє три категорії сил, які загрожують сучасному світовому порядку:

1. Країни, такі як Росія та Китай, що прагнуть змінити світовий порядок у військовій та економічній сферах.
2. Режим-ізої, зокрема Північна Корея та Іран, які розвивають зброю масового ураження та підтримують тероризм і дестабілізаційні дії.
3. Транснаціональні терористичні організації та злочинні синдикати.

На відміну від попередніх стратегій, документ чітко окреслює сучасні виклики та загрози, з якими стикаються США, відповідаючи принципу Д. Трампа «Америка перш за все».

Представники адміністрації Д. Трампа підкреслюють, що нова Стратегія є логічним продовженням попередніх, зберігаючи їхні основні принципи, хоча в окремих аспектах вона значно відрізняється від політики попередньої адміністрації.

Попри зміни в політичному ландшафті США, завдяки послідовним діям української влади вдалося зберегти незмінну підтримку США у питаннях суверенітету та територіальної цілісності України, включаючи санкції проти РФ і надання безпекової допомоги, такої як військове обладнання та підготовка військових [48, с.453].

У жовтні 2022 року Білий дім представив оновлену Стратегію національної безпеки США, в якій окреслив ключові стратегічні загрози для країни. Їх умовно можна поділити на дві категорії: загрози від авторитарних держав, таких як Китай і Росія, та глобальні виклики, для вирішення яких США планують залучати партнерів через механізми багатосторонньої співпраці.

Цей підхід не є принципово новим для зовнішньої політики США, але Стратегія вводить кілька важливих змін, які слід враховувати Україні при формуванні стратегії співпраці з Вашингтоном. Зокрема, йдеться про розмиття меж між внутрішньою та зовнішньою політикою США у просуванні своїх інтересів на глобальній арені, активізацію дипломатичних зв'язків як із союзниками, що поділяють американське бачення світового порядку, так і з конкурентами, які готові співпрацювати у вирішенні глобальних проблем, а також посилення ролі альянсів, стратегічних партнерств і зростання витрат на оборону та безпеку відповідно до сучасних і потенційних військових загроз [49].

Основна увага Стратегії зосереджена на протидії загрозам від ключових суперників США – Китаю, Росії, Ірану, Північної Кореї та інших авторитарних режимів. Термін «суперництво» використовується не лише для позначення країн, які протистоять США, а й для підкреслення їхньої ролі в геополітичному протистоянні.

У документі неодноразово згадується поняття «вирішального десятиліття» (decisive decade), яке визначить умови геополітичної конкуренції та вплине на майбутній розвиток людства. Стратегія визнає фундаментальні відмінності між демократичними та автократичними режимами, які неможливо подолати. Проте, якщо на початку президентства Дж. Байдена США активно протистояли авторитарним режимам, нова Стратегія пропонує більш гнучкий підхід, який можна назвати «візійним суперництвом» [49].

Документ не передбачає, що США прагнутимуть перетворювати інші країни на демократії для підвищення власної безпеки. Натомість акцентується, що сильні демократії самостійно доведуть свою ефективність, а США сприятимуть їх розвитку. Стратегія підкреслює, що американська модель демократії не є обов'язковою для інших країн, і співпраця можлива з режимами, які уникають агресивної зовнішньої політики та готові працювати над спільними глобальними викликами.

Ця зміна в позиціонуванні США пов'язана зі зміною суспільних настроїв за часів президентства Байдена. Початкові жорсткі заяви щодо автократій були зумовлені внутрішніми викликами, такими як штурм Капітолію, відмова Д. Трампа визнати результати виборів і глибока поляризація суспільства, яке потребувало консолідації. Крім того, плани демократів повернути США до ролі глобального лідера стикалися зі скептицизмом американських виборців щодо участі у вирішенні проблем інших регіонів. Досвід Афганістану, де таліби захопили владу, також показав, що зміна режимів не завжди можлива, незалежно від витрачених ресурсів [49].

Тому США переосмислюють своє завдання, прагнучи зробити автократичні режими менш небезпечними, щоб уникнути глобальної поляризації, коли недемократичні країни могли б об'єднуватися з Китаєм, Росією чи Іраном. Цей підхід до суперництва виглядає більш гнучким, але менш жорстким.

Ставлення до стратегічних конкурентів у Стратегії різняться. Росія розглядається як «безпосередня та постійна загроза» міжнародній безпеці, яку необхідно стримувати. Китай же сприймається як єдина сила, здатна змінити глобальний порядок завдяки своїм економічним, політичним, дипломатичним, військовим і технологічним можливостям.

Серед інших авторитарних країн Іран визначається як джерело регіональної нестабільності через втручання у справи сусідів і поширення зброї та безпілотників через воєнізовані угруповання. Північна Корея

становить регіональну загрозу через розвиток ядерної зброї та ракетних технологій [49].

Підхід до Китаю, сформований ще до адміністрації Байдена, визнає його глобальним конкурентом в Індо-Тихоокеанському регіоні та за його межами. США критикують Пекін за неконкурентне використання економічної сили для політичного впливу, обмеження доступу до власного ринку при одночасному отриманні вигод від відкритої глобальної економіки та прагнення зробити світ залежним від себе. Стратегія також порушує питання порушень прав людини в Сіньцзяні, Тибеті та Гонконгу, наголошує на недопустимості зміни статус-кво щодо Тайваню та підтверджує зобов'язання США щодо його захисту.

Модель конкуренції з Китаєм передбачає три напрямки: 1) зростання інвестицій у економіку, інновації та демократичні інститути; 2) зміцнення регіональних альянсів і партнерств; 3) захист міжнародних норм чесної конкуренції [49].

Стратегія національної безпеки США 2022 року підкреслює готовність до співпраці з Китаєм у вирішенні глобальних проблем, таких як кліматичні зміни, боротьба з пандеміями, контроль за поширенням ядерної зброї та забезпечення продовольчої безпеки.

Росія, яка протягом останнього десятиліття проводить імперіалістичну зовнішню політику, спрямовану на підрив основ міжнародного порядку, розглядається як безпосередня і тривала загроза глобальному миру та стабільності. При цьому Стратегія уточнює, що протидія Росії не є боротьбою Заходу проти неї, а реакцією на систематичні порушення Кремлем міжнародного права, Статуту ООН, принципів суверенітету та територіальної цілісності.

США зазначають, що Росія давно вдається до дій, які підривають демократичні процеси в Європі, Центральній Азії та інших регіонах, зокрема через втручання у внутрішні справи країн, включно з виборами в США. На відміну від Китаю, якого розглядають як глобального гравця, здатного

впливати на світовий порядок, Росію сприймають як порушника, якого необхідно стримувати та карати. Документ підкреслює, що війна, розв'язана Росією, знизила її міжнародний статус, зокрема щодо Китаю, Індії та Японії, послабила її «м'яку силу» та дипломатичний вплив, а спроби використовувати енергоресурси як зброю виявилися неефективними [49].

Вашингтон прямо звинувачує російський уряд у порушеннях і злочинах проти українців, але висловлює надію, що в майбутньому російський народ зможе сприяти конструктивній ролі своєї країни. Однак це розмежування між урядом і народом не слід інтерпретувати як підтримку наративів, що звільняють російське суспільство від відповідальності. Подібний підхід, який відокремлює народ від влади, США застосовують і до інших країн, наприклад, до Китаю, що відображено в Стратегії.

США наголошують на пріоритеті «колективної взаємодії» з союзниками та партнерами для стримування Росії, зокрема у відповідь на асиметричні загрози та погрози застосування ядерної зброї. Поняття «вирішального десятиліття», згадане в документі, вказує на період, коли можливості для боротьби зі спільними загрозами можуть зменшуватися через потенційні конфлікти з конкурентами.

Для посилення міжнародної співпраці у вирішенні глобальних викликів США планують працювати з різними політичними акторами, які поважають міжнародний правопорядок. Це означає, що, попри протистояння з такими країнами, як Росія, США готові співпрацювати в таких сферах, як запобігання пандеміям чи продовольча безпека. Партнерам, зокрема Україні, варто враховувати цю гнучкість і бути готовими до можливих спільних ініціатив США з іншими країнами [49].

Ще одним нововведенням є залучення не лише держав і місцевих органів влади, а й громадських організацій, приватних компаній та ініціатив. Цей підхід подібний до стратегії ООН щодо Цілей сталого розвитку, де ключову роль відіграють публічно-приватні партнерства. Для США це означає

готовність інвестувати в ініціативи навіть за умов напружених відносин з офіційною владою країн.

Глобальними пріоритетами США визначено кліматичну та енергетичну безпеку, боротьбу з пандеміями, збереження біорізноманіття, продовольчу безпеку, контроль над озброєнням, запобігання поширенню ядерної зброї та протидію тероризму. Окремо Стратегія акцентує на розробці нових правил для розвитку технологій, захисту кіберпростору та міжнародної торгівлі [49].

Посилення внутрішньої спроможності розглядається як основа для забезпечення національної безпеки та реалізації зовнішньополітичних цілей. Білий дім підкреслює, що у взаємопов'язаному світі межа між внутрішньою та зовнішньою політикою розмита, а успіх США на міжнародній арені залежить від їхньої внутрішньої стійкості. Збільшення інвестицій у національну міць визначено як ключовий інструмент для збереження переваги.

Особлива увага приділяється публічно-приватним партнерствам у сфері технологічних інновацій та захисту ланцюгів постачання в критичних галузях економіки. Російсько-українська війна вплинула на цю стратегію, підкресливши важливість сучасних військових технологій, наявності запасів зброї та швидких логістичних каналів.

США наголошують на необхідності розвитку кібернетичної та космічної галузей, штучного інтелекту, квантових технологій і високоточної зброї для забезпечення абсолютної переваги у військових операціях. Водночас Стратегія не декларує нову гонку озброєнь, а пропонує концепцію «інтегрованого стримування», яка передбачає:

1. інтеграцію ресурсів для різних типів війн (традиційних, інформаційних, економічних, технологічних);
2. координацію ресурсів у різних регіонах;
3. використання ресурсів на ранніх етапах конфліктів для запобігання зміні статус-кво;

4. взаємодію між різними гілками влади США, включаючи розвідку, дипломатію та економічну безпеку;

5. співпрацю з партнерами та союзниками [49].

США заявляють, що готові застосовувати військову силу для захисту національних інтересів, але реакція буде пропорційною відповідно до принципів «інтегрованого стримування». Це означає, що союзники не завжди можуть розраховувати на пряму військову підтримку, якщо ситуацію можна вирішити іншими методами. Кожна криза оцінюватиметься окремо.

Ядерний потенціал залишається основою політики стримування США. Вперше за десятиліття Вашингтон стикається з необхідністю стримувати дві ядерні держави – Китай і Росію, кожна з яких здатна здійснювати атаки на регіональному та глобальному рівнях. Тому США планують модернізувати ядерний комплекс і синхронізувати дії з союзниками [49].

1.2. Нормативно-правова база співпраці США та України у сфері безпеки

Двостороння договірно-правова основа відносин між Україною та США налічує понад 150 міжнародних документів і постійно поповнюється новими, враховуючи стратегічний характер цих відносин. Крім того, обидві країни є учасниками більш ніж 100 багатосторонніх міжнародних угод. Чинні двосторонні договори охоплюють широкий спектр сфер співпраці, включаючи торговельно-економічну, науково-технічну, гуманітарну, правоохоронну та інші галузі.

Серед основних політико-правових документів варто виділити: Хартію про стратегічне партнерство між Україною та США, Дорожню карту пріоритетів двосторонньої співпраці, Угоду про гуманітарне та техніко-економічне співробітництво, Договір про сприяння та взаємний захист інвестицій, Угоду про збереження культурної спадщини, Угоду щодо реалізації програм міжнародної військової допомоги, Двосторонній протокол

про взаємний доступ до ринків товарів і послуг, а також Договір про правову взаємодопомогу у кримінальних справах.

Чинні двосторонні угоди формують міцну правову основу для розвитку українсько-американських відносин у ключових напрямках співробітництва.

Основою співпраці між Україною та США у військово-політичній сфері з 1991 по 2014 роки стали такі нормативно-правові документи: «Меморандум про взаєморозуміння та співпрацю в оборонній і військовій сферах між Міністерствами оборони України та США», програма «Партнерство заради миру», «Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї» та «Хартія про стратегічне партнерство між Україною та США» [16, с.262].

У період з 2014 по 2022 роки було укладено низку нових документів:

- «Акт на підтримку свободи України 2014» (Ukraine Freedom Support Act of 2014), який у контексті початку російської агресії дозволив США надавати Україні військову, оборонну та енергетичну підтримку.

- Закон про введення санкцій проти Росії для надання додаткової допомоги Україні та інших цілей, який, зокрема, закріпив за Україною статус «союзника США поза НАТО» [14].

- «Стратегія національної безпеки України», затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, яка визначила європейську та євроатлантичну інтеграцію як основу зовнішньої політики України у сфері національної безпеки на глобальному, регіональному та субрегіональному рівнях [35].

Після 2022 року військова підтримка України з боку США регулюється такими документами:

- «Закон про додаткові асигнування для України на 2022 рік», підписаний Дж. Байденом 21 травня 2022 року, який передбачає виділення 40,1 млрд доларів для реагування на російське вторгнення в Україну, включаючи надання військової допомоги.

- «Закон про безперервні та додаткові асигнування для України на 2023 рік», який забезпечує підтримку України в умовах відсутності затвердженого бюджету США на 2023 фінансовий рік, що розпочався 1 жовтня 2023 року. Цей документ передбачає тимчасове фінансування до 16 грудня 2023 року, включаючи 12,3 млрд доларів на військову та фінансову підтримку України.

- «Закон про ленд-ліз для захисту демократії в Україні 2022 року» (Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022), підписаний 9 травня 2022 року. Цей історичний закон відновлює програму ленд-лізу, вперше запроваджену 11 березня 1941 року [16, с.262].

Щодо військової складової українсько-американських відносин, варто виділити кілька ключових аспектів:

1. Наприкінці 2014 року Конгрес США ухвалив «Акт на підтримку свободи в Україні», який відобразив позицію США щодо «гібридної війни» Росії проти України. Цей акт запропонував Україні, Молдові та Грузії статус «основних союзників поза НАТО» і передбачав надання військової допомоги, зокрема постачання озброєнь, хоча ці заходи мали рекомендаційний характер [41, с. 122].

2. До 2022 року США сподівалися на врегулювання конфлікту в Україні через Мінські угоди або двосторонні переговори між Україною та Росією, наголошуючи на дипломатичному вирішенні. Адміністрація Б. Обама була стриманою щодо постачання Україні летальної зброї, зосереджуючись на зміцненні безпеки України через підтримку НАТО, зміцнення його східного флангу та гарантії безпеки для країн Балтії та Причорномор'я.

3. Тодішній президент України П. Порошенко акцентував на необхідності реформування Ради Безпеки ООН для підтримки миру та безпеки в Україні. У рамках дискусії в Атлантичній раді США («Чи повинні США озброювати Україну?») за участю екс-дипломатів (Дж. Хербст, А. Вершбоу, І. Даалдер) та експертів (В. Ругер, М. О'Хенлон, Р. Менон) було уточнено, що Будапештський меморандум 1994 року не гарантує Україні захисту її територіального суверенітету і не зобов'язує США до військової

допомоги у разі нападу [41, с. 123]. Відповідно, адміністрація Б. Обами відкладала рішення про надання летальної зброї, зосереджуючись на інших аспектах безпеки.

Натомість для України імплементація її зовнішньої політики зводилась до таких пріоритетів: 1) забезпечення міжнародної підтримки суверенітету та територіальної цілісності України, включаючи невизнання анексії Криму; 2) переорієнтація економіки на європейські ринки та пошук міжнародної фінансової допомоги для економічного розвитку; 3) переконання міжнародної спільноти, зокрема США, у необхідності надання Україні військової підтримки.

Отже, можемо констатувати, що теоретичні та історичні основи безпекової політики США щодо України демонструють еволюцію американської стратегії національної безпеки від ідеологічного протистояння часів «холодної війни» до сучасного прагматичного підходу, спрямованого на збереження глобального лідерства та протидію новим викликам. Концептуальні засади безпекової політики США ґрунтуються на принципах військової переваги, міцних союзницьких зв'язків і адаптації до глобальних змін, таких як тероризм, транснаціональна злочинність, кліматичні та технологічні загрози. Починаючи з 1947 року, із ухваленням Закону «Про національну безпеку», концепція безпеки США трансформувалася від захисту національних цінностей до утвердження гегемонії в умовах глобалізації, що відображено в оновлених Стратегіях національної безпеки, зокрема 2017 та 2022 років. Ці документи акцентують на протидії авторитарним режимам, зокрема Росії та Китаю, та просуванні демократичних цінностей, хоча підходи до цього варіюються залежно від адміністрацій.

У контексті українсько-американських відносин ключову роль відіграє розвинена нормативно-правова база, що включає понад 150 двосторонніх і багатосторонніх угод. Після 2014 року, у відповідь на російську агресію, США посилили підтримку України через такі документи, як «Акт на

підтримку свободи України 2014», «Закон про ленд-ліз для захисту демократії в Україні 2022» та інші, які передбачають військову, фінансову та дипломатичну допомогу. Статус України як «союзника поза НАТО» та активна співпраця в протидії гібридній агресії Росії підкреслюють стратегічний характер партнерства. Водночас американська політика щодо України демонструє баланс між дипломатичними зусиллями, економічною підтримкою та стриманістю у наданні летальної зброї до 2022 року, що відображає обережний підхід до ескалації конфлікту.

Таким чином, безпекова політика США щодо України є частиною ширшої стратегії, спрямованої на забезпечення глобальної стабільності та захисту національних інтересів. Вона адаптується до сучасних викликів, враховуючи як геополітичні реалії, так і внутрішні суспільно-політичні зміни в обох країнах. Подальший розвиток двосторонньої співпраці залежатиме від здатності України враховувати гнучкість американської політики та активно залучатися до багатосторонніх ініціатив у сфері безпеки.

РОЗДІЛ II

ЕВОЛЮЦІЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ (2014–2022)

2.1. Реакція США на анексію Криму та початок війни на Донбасі (2014-2016)

З 2010 року в ключових стратегічних документах США, зокрема в National Security Strategy (Стратегіях Національної Безпеки), дедалі чіткіше простежується вплив агресивної політики Російської Федерації, зокрема її неоімперських амбіцій та війни проти України, на воєнні аспекти американської безпекової політики. Вибір 2010 року як точки відліку обґрунтовується формуванням у цей період воєнно-політичних передумов для такої реакції. Зокрема, у 2007 році у своїй «мюнхенській промові» В. Путін окреслив засади протистояння із Заходом, а в 2008 році Росія розпочала війну проти Грузії – перший збройний конфлікт проти сусідньої держави на пострадянському просторі. Проте на той момент США та європейські країни ще не розглядали ці події як свідчення переходу РФ до агресивної зовнішньої політики [42, с.3].

У травні 2010 року адміністрація Барака Обами, обраного президентом у 2009 році, оприлюднила National Security Strategy-2010 [63]. Цей документ запровадив ширший підхід до забезпечення безпеки, охоплюючи не лише зовнішню та воєнну політику, як було раніше, а й економічні, соціальні та інші аспекти внутрішньої політики. Це пояснювалося послабленням позицій США через одночасне ведення воєн в Іраку та Афганістані, наслідки економічної кризи 2008–2009 років і зростаючу конкуренцію з Китаєм.

Основою National Security Strategy-2010 стала концепція «стратегічної стриманості», що враховувала обмеженість американських ресурсів і впливу. Головною метою визначалося відновлення національної потужності, забезпечення глобального лідерства та розбудова американського впливу. Ключовими інтересами США вважалися безпека (з акцентом на оборону),

економічне процвітання, просування універсальних цінностей і зміцнення міжнародного порядку.

Серед загроз національним інтересам у National Security Strategy-2010 було виокремлено: зброя масового ураження (особливо ядерна), тероризм, кібератаки, атаки в космосі, залежність від викопних енергоносіїв, кліматичні зміни, пандемії, нестабільність у слабких державах і транснаціональна злочинність. Провідна роль у їх нейтралізації відводилася збройним силам США, які мали зберігати перевагу в традиційних озброєннях, ядерному стримуванні, протидії асиметричним загрозам і підтримці партнерів, а також забезпечувати доступ до глобальних ресурсів [63].

National Security Strategy-2010 підкреслювала необхідність адаптації збройних сил до боротьби з тероризмом, повстанськими рухами та стабілізаційних операцій, зберігаючи готовність до повного спектру військових дій. Уперше в історії таких документів було детально описано принципи та умови застосування воєнної сили США. Протидія загрозам передбачала співпрацю з іншими державами та інститутами на основі спільних інтересів і взаємної поваги. Держави поділялися на чотири категорії: союзники, «центри впливу» (Китай, Індія, Росія), нові партнери (наприклад, Індонезія, Бразилія) та антагоністичні режими (Іран, Північна Корея) [63].

У документі зазначалося, що Європа стала більш об'єднаною та мирною, а Європейський Союз поглибив інтеграцію. Росія характеризувалася як держава, що повернулася на міжнародну арену як вагомий гравець. США висловлювали зацікавленість у співпраці з мирною та процвітаючою Росією, яка дотримується міжнародних норм, плануючи:

- розвивати стабільні та багатогранні відносини на основі взаємних інтересів;
- поглиблювати співпрацю в питаннях ядерного роззброєння;
- розширювати партнерство у боротьбі з екстремізмом, зокрема в Афганістані;

- укладати нові торговельні та інвестиційні угоди для економічного розвитку;

- підтримувати в Росії верховенство права та демократичні цінності [63].

У National Security Strategy-2010 підкреслювалося, що Сполучені Штати, співпрацюючи з Росією як відповідальний партнер у Європі та Азії, підтримуватимуть суверенітет і територіальну цілісність сусідніх країн РФ, а також сприятимуть врегулюванню конфліктів на Кавказі. Документ містив 13 згадок про Росію, жодна з яких не мала негативного забарвлення. Водночас у ньому не згадувалися ані російсько-грузинська війна 2008 року, ані Україна, а воєнні аспекти безпекової політики США щодо України взагалі не розглядалися [63].

Після переобрання Барака Обами на другий президентський термін його адміністрація в лютому 2015 року оприлюднила оновлену National Security Strategy-2015 [64]. Планувалося, що документ з'явиться наприкінці 2013 року, але через Революцію гідності в Україні та російську збройну агресію 2014 року знадобилися суттєві зміни в підходах до національної безпеки США.

National Security Strategy-2015 зберегла основні положення попереднього документа, зокрема акцент на зміцненні лідерства США, пріоритет багатостороннього підходу до забезпечення глобальної безпеки, вдосконалення міжнародного порядку та усвідомлення обмеженості національних ресурсів. Нова стратегія базувалася на концепції «стратегічного терпіння», яка пояснювалася складністю швидкого розв'язання безпекових проблем у сучасному світі.

Документ визнавав, що російська агресія проти України кардинально змінила міжнародне безпекове середовище, впливаючи на майбутні відносини між державами [64]. Ця агресія розглядалася як спроба авторитарного режиму протистояти демократичним цінностям, створюючи загрозу для безпеки США. У відповідь Вашингтон зобов'язувався гарантувати міжнародну безпеку, що відповідало національним інтересам,

зміцненню зобов'язань перед союзниками та протидії глобальним викликам.

Лідерство США ґрунтувалося на:

- економічній і технологічній потужності та цінностях американського суспільства;
- готовності стримувати й за необхідності перемагати потенційних противників;
- провідній ролі в міжнародному порядку, заснованому на правилах;
- зміцненні альянсів, зокрема з Європою, та інвестуванні в нові платформи, як-от G-20 і саміт країн Східної Азії [64].

National Security Strategy-2015 підкреслювала, що США очолили міжнародні зусилля для протидії російській агресії, позиціонуючи своє лідерство як силу для глобального добра, що спирається на національні інтереси, визначені в National Security Strategy-2010. Шляхи реалізації цього лідерства включали:

- використання сили;
- демонстрацію прикладу;
- співпрацю з надійними партнерами;
- застосування всіх інструментів впливу, зокрема військової сили в поєднанні з дипломатією;
- орієнтацію на довгострокову перспективу [64].

У National Security Strategy-2015 розширили перелік загроз національним інтересам, додавши напади на територію та інфраструктуру США, загрози громадянам США та союзників за кордоном, глобальні економічні кризи, поширення зброї масового ураження, тяжкі інфекційні захворювання, кліматичні зміни, потрясіння на енергетичних ринках і небезпеки від слабких держав, включаючи масові злочини та транснаціональну злочинність [64].

Посилення оборонних можливостей США залишалося одним із ключових пріоритетів National Security Strategy-2015. Для цього передбачалося продовження реформування збройних сил, які становлять

основу національної оборони, інвестування в їхній розвиток та підтримку сімей військовослужбовців, а також скорочення чисельності військ з урахуванням уроків попередніх операцій. Незважаючи на скорочення, збройні сили мали зберігати домінування в усіх аспектах бойових дій, бути гнучкими та готовими до дій у складних і непередбачуваних умовах.

У порівнянні з National Security Strategy-2010 завдання збройних сил у National Security Strategy-2015 були дещо уточнені й включали:

- стримування та нейтралізацію воєнних загроз, зокрема ракетних, кібернетичних і терористичних;
- реагування на наслідки атак і природних катастроф, надання гуманітарної допомоги;
- захист громадян та інтересів США у глобальному масштабі;
- підтримання стабільності в регіонах;
- сприяння розвитку спроможностей партнерів для спільного протистояння безпековим викликам;
- забезпечення здатності вести бойові дії на кількох театрах у разі провалу стримування [64].

National Security Strategy-2015 відійшла від моделі масштабних і ресурсомістких воєн із широким застосуванням сухопутних військ, натомість акцентуючи на довгостроковому підході, який передбачав точкові контртерористичні операції, співпрацю з партнерами та запобігання зростанню озброєного населення. Документ передбачав належне фінансування ядерного стримування, посилення інвестицій у кібербезпеку, космічні технології та розвідку, а також збереження науково-технологічної бази [64].

З урахуванням досвіду терактів 11 вересня 2001 року та воєн в Іраку й Афганістані, National Security Strategy-2015 внесла зміни до принципів застосування воєнної сили США. На відміну від National Security Strategy-2010, де Росія вважалася одним із «центрів впливу» поряд із Китаєм та Індією, у National Security Strategy-2015 вона чітко визначалася як держава-

агресор, що порушує суверенітет і територіальну цілісність України та інших сусідніх країн, ігноруючи міжнародні норми, встановлені після завершення «холодної війни» [64].

Документ наголошував, що російська агресія проти України є неприйнятною з погляду принципів європейської безпеки та міжнародного права. Для протидії цій агресії США планували:

- посилювати санкції та інші примусові заходи, щоб збільшити для Росії витрати за її дії;
- протистояти російській пропаганді;
- відстежувати зміни у стратегічних можливостях РФ;
- підтримувати союзників у довгостроковій протидії тиску з боку Росії [42, с.5].

У National Security Strategy-2015 Росія згадувалася 15 разів, з них вісім разів у контексті її агресивних дій. Україна була згадана п'ять разів, зокрема у зв'язку з підтримкою США її прагнення до демократичного розвитку, економічного зростання та співпраці з НАТО для зміцнення власної безпеки. Проте документ не містив згадок про анексію Криму Росією чи конкретних воєнних аспектів безпекової політики США щодо України [64].

2.2. Посилення підтримки України за адміністрації Д. Трампа

У грудні 2017 року адміністрація президента США Дональда Трампа оприлюднила нову National Security Strategy-2017 [65]. Основною метою документа було проголошено забезпечення лідерства США за принципом «Америка насамперед» через внутрішнє відродження та досягнення провідних позицій у сферах економіки, оборони, технологій, енергетики та космічної галузі. Це мало сприяти реалізації національних інтересів США та стати прикладом для інших країн. До ключових національних інтересів відносилися:

- захист американського народу, території та способу життя;
- сприяння економічному процвітання США;

- забезпечення миру через демонстрацію сили;
- розширення глобального впливу Америки [65].

National Security Strategy-2017 виокремлювала три категорії суперників, які загрожують інтересам США, їхніх союзників і партнерів: ревізіоністські держави (Китай і Росія), держави-ізгої (Іран і Північна Корея) та транснаціональні злочинні організації, зокрема терористичні угруповання джихадистського спрямування. Зазначалося, що Китай і Росія кидають виклик американській потужності, впливу та інтересам, прагнучи послабити безпеку й процвітання США та відновити свій регіональний і глобальний вплив.

Щодо Росії документ підкреслював, що вона:

- намагається відновити статус великої держави та встановити зони впливу поблизу своїх кордонів;
- прагне зменшити вплив США у світі та ізолювати їх від союзників і партнерів;
- інвестує в нові військові технології, зокрема в ядерну зброю, що становить значну загрозу для США, а також у дестабілізуючі кіберможливості;
- використовує інформаційні операції в межах кібернаступів для маніпулювання громадською думкою;
- проводить підбивні дії, щоб послабити довіру до американської підтримки Європи, підірвати трансатлантичну єдність і європейські інституції;
- втручається у внутрішні справи країн по всьому світу [65].

У документі наголошувалося, що вторгнення Росії в Грузію та Україну свідчать про її готовність порушувати суверенітет сусідніх держав. Росія використовує погрози ядерною зброєю та розгортає наступальні військові угруповання біля кордонів сусідів, що створює нестабільність у Євразії та підвищує ризик конфліктів через її агресивну політику. У відповідь США та Європа співпрацюватимуть для протидії російським підбивним діям і агресії.

National Security Strategy-2017 підкреслювала, що військова міць США є ключовим інструментом для нейтралізації зазначених загроз. Для цього передбачалося:

- сприяти інноваціям у сфері оборони;
- відновити готовність збройних сил до масштабних конфліктів;
- збільшити чисельність військ для забезпечення ефективних дій у різних сценаріях війни [65].

Також планувалося:

- модернізувати наявні системи озброєнь;
- запровадити нові підходи до закупівлі сучасного озброєння;
- скасувати рішення про скорочення чисельності військ, підвищивши їхню готовність;
- удосконалити підготовку та логістичне забезпечення збройних сил;
- підвищити гнучкість і стійкість їхньої глобальної мобільності [65].

Збройні сили США мали зберігати здатність стримувати й усувати широкий спектр воєнних загроз, діяти за новими операційними концепціями, забезпечувати перемогу навіть без гарантованого домінування в усіх сферах (повітря, море, суша, космос, кіберпростір) і бути ефективними в нерегулярних війнах, протидіючи терористичним мережам та іншим нетрадиційним загрозам [65].

У порівнянні з National Security Strategy-2010 та National Security Strategy-2015, у National Security Strategy-2017 значно більше уваги приділялося розвитку військово-промислового комплексу, ядерних сил, а також діяльності в космічній, кібернетичній і розвідувальній сферах. Росія згадувалася в документі 25 разів, з них 10 – у парі з Китаєм, причому майже всі згадки мали негативний характер. Україна згадувалася лише один раз, і, на відміну від National Security Strategy-2015, де використовувався термін «агресія», у National Security Strategy-2017 вжито слово «вторгнення» щодо дій Росії в Україні. Як і в попередній стратегії, у National Security Strategy-

2017 не згадувалася незаконна анексія Криму чи воєнні аспекти політики США щодо України [42, с.6].

2.3. Безпекова політика США за Джо Байдена перед повномасштабним вторгненням (2021 – початок 2022)

12 жовтня 2022 року президент США Джо Байден затвердив нову National Security Strategy-2022 [66]. Хоча її планували подати до Конгресу наприкінці 2021 року, затримка була спричинена необхідністю врахувати підготовку Росії до повномасштабної війни проти України в другій половині 2021 року та її вторгнення 24 лютого 2022 року, що вимагало суттєвих змін у документі.

У цьому документі основну увагу було приділено воєнним аспектам стратегії, пов'язаним із Україною, Росією та її агресією, які є особливо важливими, оскільки таких положень бракувало в попередніх National Security Strategy (2010, 2015, 2017).

Центральною ідеєю National Security Strategy-2022 стала теза про те, що світ перебуває на критичному етапі глобального протистояння між демократичними та автократичними системами. США зіштовхуються із загрозами від конкуренції з потужними автократичними державами, такими як Китай і Росія, а також із глобальними викликами, включаючи зміну клімату, продовольчу та енергетичну кризи [66].

Головною метою США, визначеною в документі, стало створення «вільного, відкритого, процвітаючого та безпечного міжнародного порядку». Для її досягнення пріоритетами були внутрішнє зміцнення країни, формування міжнародних альянсів і модернізація збройних сил США.

У National Security Strategy-2022 наголошувалося, що неспровокована та жорстока війна Росії проти України порушила мир у Європі, серйозно вплинувши на стабільність глобальної системи безпеки. Документ констатував завершення епохи після «холодної війни» та підкреслював, що США мають залишатися світовим лідером, використовуючи свої національні переваги, силу альянсів і партнерств [66].

Важливою складовою цього лідерства стала воєнна міць США, яку реалізують американські збройні сили. Вони мають відігравати ключову роль у новій концепції «інтегрованого стримування» (integrated deterrence), спрямованій на протидію агресії Росії та інших автократичних держав. Оскільки сучасні конкуренти використовують як традиційні, так і нетрадиційні методи загроз, покладатися лише на звичайні сили чи ядерне стримування недостатньо. Тому стратегія національної оборони США базувалася на комплексному поєднанні різних можливостей, щоб переконати потенційних супротивників у перевазі втрат над вигодами від їхньої агресивної поведінки [66].

Нова концепція «інтегрованого стримування», викладена в National Security Strategy-2022, передбачала комплексний підхід, що охоплював:

- дії у воєнних (сухопутній, повітряній, морській, кібернетичній, космічній) і невоєнних (економічній, інформаційній, технологічній) сферах;
- координацію в різних регіонах, враховуючи зростаючі амбіції та можливості конкурентів як на глобальному, так і на внутрішньому рівнях США;
- протидію загрозам у всьому спектрі конфліктів, включно з діями в «сірій зоні», де конкуренти уникають прямого збройного протистояння;
- використання всіх інструментів уряду США, таких як дипломатія, розвідка, економічні механізми та допомога в безпековій сфері;
- співпрацю із союзниками та партнерами через інвестиції в оперативну сумісність, спільне планування, розробку спроможностей і скоординовані дипломатичні та економічні стратегії [66].

У National Security Strategy-2022 ядерне стримування залишалося ключовим елементом інтегрованого стримування. Уперше США наголошували на необхідності стримувати одночасно дві ядерні держави – Китай і Росію, які володіють сучасними ядерними арсеналами глобального та регіонального рівня. Для цього планувалася модернізація всіх складових

ядерної інфраструктури США та підтвердження зобов'язань щодо ядерного захисту союзників.

Збройні сили США було визначено як основний інструмент для реалізації національних інтересів через:

- підтримку дипломатичних зусиль;
- протидію агресії;
- запобігання конфліктам;
- проєкцію військової сили;
- захист американського народу та економічних інтересів [66].

На тлі загострення глобальної конкуренції американські війська мали зберігати бойові переваги, одночасно обмежуючи можливості конкурентів. З урахуванням уроків російсько-української війни збройні сили США мали модернізуватися, щоб стати більш летальними, стійкими, адаптивними та швидкими у реагуванні, з новими оперативними концепціями та розширеними бойовими можливостями.

Особливу увагу в National Security Strategy-2022 було приділено зміцненню оборонно-промислової бази США та їхніх союзників. Ця база мала бути здатною не лише виробляти сучасне озброєння, а й оперативно впроваджувати інновації та розробляти нові зразки, враховуючи еволюцію способів ведення війни. У зв'язку з появою нових загроз, таких як кібератаки та космічні виклики, були заплановані інвестиції в передові технології, зокрема в кібербезпеку, космічні системи, ракетне озброєння, штучний інтелект і квантові технології задля забезпечення переваги на полі бою [66].

Критичне значення надавалося співпраці із союзниками та партнерами на всіх етапах оборонного планування. США зобов'язалися працювати над усуненням перешкод для поглиблення кооперації, включаючи спільну розробку та виробництво озброєнь, щоб зміцнити спільну військово-технологічну перевагу.

National Security Strategy-2022 зазначала, що протягом останнього десятиліття Росія проводила агресивну імперську політику, спрямовану на

руйнування міжнародного порядку. Кульмінацією цієї політики стало повномасштабне вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року з метою повалення її уряду та встановлення контролю над країною. Документ підкреслював, що ця агресія не була раптовою, а передувала їй низка подій:

- збройна агресія Росії проти України у 2014 році;
- військове втручання РФ у сирійський конфлікт;
- довготривалі спроби Кремля дестабілізувати сусідні країни за допомогою розвідки та кібероперацій;
- намагання Росії впливати на демократичні процеси в США, Європі, Центральній Азії та інших регіонах [66].

У документі наголошувалося, що різні адміністрації США намагалися нормалізувати відносини з Росією, обмежити конкуренцію та знайти сфери взаємовигідної співпраці. Проте, як зазначалося, «президент Путін відкинув ці ініціативи, і стало очевидно, що його позиція залишиться незмінною». Таким чином, Росія визначена як безпосередня та тривала загроза міжнародному миру, оскільки її дії порушують ключові принципи Статуту ООН, зокрема повагу до суверенітету, територіальної цілісності та заборону анексії територій через війну.

У відповідь на вторгнення Росії в Україну США очолили міжнародну коаліцію, щоб дати рішучу відсіч агресору та підтримати український народ у його боротьбі за свободу. Америка разом із союзниками забезпечила Україні безпрецедентний рівень підтримки для самозахисту. США продовжуватимуть допомагати Україні протистояти російській агресії, координувати міжнародні зусилля для притягнення РФ до відповідальності за воєнні злочини, скоєні в Україні, та сприятимуть економічному відновленню й інтеграції України до ЄС.

National Security Strategy-2022 підкреслила, що стратегія США залежатиме від розвитку російсько-української війни, але передбачає низку цілей для забезпечення національної безпеки США, європейської та глобальної стабільності. Частина з них спрямована на пряму підтримку

України у її боротьбі, тоді як інші сприяють стратегічному послабленню Росії. Зокрема, США:

- захищатимуть територію НАТО та зміцнюватимуть коаліцію з партнерами для запобігання подальшим загрозам з боку Росії;
- стримуватимуть і реагуватимуть на дії РФ, що загрожують американським інтересам, включно з атаками на інфраструктуру та демократію;
- протидіятимуть спробам Росії послабити суверенні держави та міжнародні інституції [66].

Очікувалося, що російські збройні сили послабляться, що може збільшити залежність Москви від ядерної зброї. США не допустять досягнення Росією її цілей у війні через ядерні погрози чи їх застосування. Америка залишається відданою підтримці стратегічної стабільності, прозорого контролю над озброєннями та відновленню механізмів європейської безпеки, які були підірвані діями Росії. Разом із союзниками США прагнуть перетворити війну на стратегічну поразку для Росії, зміцнюючи НАТО та східний фланг Альянсу, зокрема через приєднання Фінляндії та Швеції.

Для цього США та їхні партнери продовжуватимуть обмежувати ключові сектори російської економіки, такі як оборонна та аерокосмічна промисловість, і посилюватимуть колективну стійкість до асиметричних загроз із боку Росії. У National Security Strategy-2022 підкреслюється, що глобальна відповідь на російську агресію проти України є сигналом, що порушення принципів Статуту ООН неприпустиме. Хоча російське керівництво допустило стратегічний прорахунок, майбутнє Росії залежатиме від її народу, який може повернути країну до конструктивної ролі у світі. США підтримують таку перспективу, але продовжуватимуть протистояти агресії російського керівництва [66].

У National Security Strategy-2022 Україна згадується дев'ять разів у позитивному контексті, тоді як Росія – 45 разів у негативному. Про війну Росії

проти України (вторгнення, агресію чи напад) йдеться 24 рази. Для порівняння, Китай, визначений головним конкурентом США, також згадується 45 разів. Таким чином, значна частина зовнішньополітичних і воєнних положень National Security Strategy-2022 присвячена Україні та війні Росії проти неї, зокрема шляхам забезпечення поразки РФ і захисту суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України.

2.4. Ключові форми підтримки: військова, фінансова, дипломатична та санкційна політика

Безпекова політика Сполучених Штатів Америки щодо України в період 2014–2022 років була спрямована на протидію російській агресії, підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, а також сприяння її демократичним і економічним реформам. Цей період охоплює адміністрації президентів Барака Обами (2014–2016), Дональда Трампа (2017–2020) та Джо Байдена (2021–2022), кожна з яких мала свої особливості у реалізації політики підтримки України. У контексті російської агресії, що розпочалася з анексії Криму та війни на Донбасі в 2014 році й досягла кульмінації з повномасштабним вторгненням у 2022 році, США застосовували комплексний підхід, який включав військову, фінансову, дипломатичну та санкційну підтримку.

Сполучені Штати Америки у 2014-2022 рр. надали Україні безпрецедентну за обсягом військову допомогу, спрямовану на стримування експансіоністських амбіцій Росії та забезпечення стабільності на міжнародній арені. Основною підставою для такої підтримки було визнання невід’ємного права України на захист своєї суверенності. Відповідно до зовнішньополітичної доктрини США, яка підкреслювала їхню провідну роль у світі, Росія розглядалася як ключовий геополітичний суперник, і надання військової допомоги Україні стало інструментом для послаблення її впливу [16, с.259].

Для реалізації військової підтримки США використовували низку програм, які забезпечували фінансування, постачання озброєння та інші форми допомоги іноземним державам, зокрема Україні. До основних програм належали:

- Програма зовнішнього військового фінансування (Foreign Military Financing, FMF), яка передбачала надання грантів для закупівлі американського оборонного обладнання, послуг і тренувань.
- Програма підтримки миротворчих операцій (Peacekeeping Operations, PKO), яка підтримувала міжнародну миротворчу діяльність, фінансуючи операції та навчання поза межами ООН у відповідь на кризові ситуації в окремих країнах.
- Програма міжнародної військової освіти та підготовки (International Military Education and Training, IMET), що забезпечувала грантове навчання для іноземних військових.

Крім того, варто виділити додаткові програми, які також сприяли реалізації цієї підтримки: Регіональна програма стипендій із протидії тероризму (Counterterrorism Fellowship Program, CTFP); Фонд економічної підтримки (Economic Support Fund, ESF); Програма військової допомоги (Military Assistance Program, MAP); Ініціативи з боротьби з наркотиками; Програми нерозповсюдження, протидії тероризму, розмінування та пов'язані ініціативи; Допомога незалежним державам пострадянського простору (Freedom Support Act, FSA) [16, с.260].

У контексті протидії Україні російській збройній агресії міжнародна допомога розглядалася як форма взаємодії між державами та народами, спрямована на підтримку національних інтересів України, зокрема у відсічі агресору. Ця допомога включала як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, що надавалися через відповідні державні структури.

Військова допомога США Україні, зокрема постачання техніки та озброєння, здійснювалася через вищезгадані програми, а також через нові ініціативи, як-то:

- Програма FMF, яка стала основним механізмом підтримки України, забезпечуючи фінансування для закупівлі американської військової техніки, майна та послуг для союзників США.

- Ініціатива європейської впевненості (European Reassurance Initiative, ERI), започаткована в червні 2014 року за ініціативи президента Барака Обами, фінансувалася Пентагоном і була спрямована на посилення американської військової присутності в Європі для зміцнення безпеки регіону.

- Ініціатива допомоги Україні у сфері безпеки (Ukraine Security Assistance Initiative, USAI), яка передбачала фінансування Міністерства оборони США для підвищення обороноздатності України через навчання її Збройних сил, надання обладнання та консультативну підтримку [16, с.260].

Між 2014 і 2016 роками адміністрація Барака Обами застосовувала багатогранний підхід до підтримки України, який поєднував посилення політичної присутності, дипломатичну та військову допомогу, а також санкції проти Росії як інструмент для врегулювання конфлікту. Політика США була спрямована на підтримку реформ в Україні, уникнення прямого військового втручання у конфлікт та збереження можливостей для діалогу з Росією щодо широкого кола міжнародних питань. При цьому США прагнули надавати Україні всебічну підтримку, не втручаючись глибоко у її внутрішні справи та не втягуючись у воєнний конфлікт. Важливо, що протягом цього періоду США не надавали Україні офіційних політичних чи військових гарантій.

Санкції, як альтернатива застосуванню зброї, використовувалися США для публічного засудження дій, що загрожують міжнародному миру та безпеці. Вони застосовувалися для стримування поширення зброї, боротьби з міжнародним тероризмом, наркоторгівлею, порушеннями прав людини, регіональною нестабільністю, кібератаками, корупцією та відмиванням грошей. Основним інструментом США були «первинні» санкції, такі як заборона на операції з певними особами чи організаціями та заморожування їхніх активів [70].

6 березня 2014 року президент Обама підписав виконавчий наказ №13660, який запровадив санкції проти осіб, причетних до порушення суверенітету й територіальної цілісності України або розкрадання її ресурсів. Ці заходи включали обмеження на в'їзд до США для певних осіб і офіційних представників, що підкреслювало прагнення США притягнути до відповідальності Росію та тих, хто спричинив кризу в Криму [71].

20 березня 2014 року було видано новий виконавчий наказ, який розширив дію надзвичайного стану, оголошеного указами №13660 від 6 березня та №13661 від 16 березня 2014 року. Цей документ, названий «Про блокування активів додаткових осіб, які сприяють ситуації в Україні», вказував, що дії уряду Росії, зокрема спроба анексії Криму та застосування сили в Україні, підривають демократичні процеси, загрожують миру, безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України, сприяють незаконному привласненню її активів і становлять серйозну загрозу для національної безпеки та зовнішньої політики США [71].

Санкційна політика США надалі розширювалася. Ключові етапи включали:

- 2015 рік: 11 лютого 2015 року, під час других Мінських переговорів, санкції залишалися важливим інструментом тиску. 16 лютого ЄС додав до санкційного списку 19 фізичних і 9 юридичних осіб. 4 березня США продовжили на рік усі санкції, запроваджені проти Росії у 2014 році, що підкреслило їхню стурбованість ситуацією в Україні та відданість тиску на Москву.

- 2016 рік: 2 березня 2016 року США подовжили економічні санкції проти Росії ще на рік, демонструючи послідовність у своїй політиці щодо України та її наслідків для відносин із Росією [73].

На своїй заключній прес-конференції як президент Барак Обама пояснив мету санкційної політики: «Санкції запроваджено не через ядерне озброєння, а через те, що Росія порушила суверенітет і незалежність України, застосувавши силу. Це не лише наше рішення, а позиція всієї міжнародної

спільноти. Росія продовжує окупацію української території та втручання у її справи. Я чітко сказав Росії: припиніть це, і санкції будуть зняті. Ми не повинні змішувати причини цих санкцій із іншими питаннями. Для США важливо захищати принципи, за якими великі держави не можуть нападати та захоплювати менші. Я завжди вважав, що Росія та Україна мають тісні історичні, культурні та соціальні зв'язки, але Україна є суверенною державою. Америка відіграє ключову роль у підтримці міжнародних норм і цінностей» [18].

США активно підтримували Мінські угоди, спрямовані на деескалацію конфлікту на сході України. Ці домовленості, укладені за посередництва ОБСЄ, передбачали припинення вогню, відведення важкої техніки та політичні кроки для врегулювання статусу Донбасу. Обама неодноразово нагадував Путіну про необхідність виконання цих угод. У 2015 році в Парижі він підкреслив позицію міжнародної спільноти, що санкції проти Росії можуть бути послаблені за умови повного виконання Мінських домовленостей [28].

Б. Обама акцентував на важливості дипломатичного вирішення кризи в Україні, наголошуючи на виконанні Мінських угод усіма сторонами. Під час телефонної розмови з Путіним він зазначив, що ключовим кроком є досягнення згоди щодо проведення місцевих виборів на Донбасі відповідно до стандартів ОБСЄ [28].

У травні 2016 року Барак Обама та канцлер Німеччини Ангела Меркель під час зустрічі в Ганновері підтвердили свою підтримку Мінським угодам як інструменту врегулювання конфлікту на Донбасі. На спільній прес-конференції Меркель закликала прискорити реалізацію угод, підкресливши, що США та Німеччина координуватимуть зусилля, зокрема через переговори з Україною та Росією. Обама наголосив, що питання зняття санкцій із Росії розглядатиметься лише після повного виконання Москвою Мінських домовленостей [29].

Адміністрація президента Барака Обама підтримувала Нормандський формат переговорів, створений 6 червня 2014 року під час відзначення 70-ї

річниці висадки союзників у Нормандії за участю лідерів Франції, Німеччини, Росії та України. Цей формат, зосереджений на врегулюванні конфлікту на сході України та реалізації Мінських угод, не включав США, Європейський Союз чи інші європейські країни, крім Франції та Німеччини. Проте адміністрація Обама відкрито підтримувала цю дипломатичну ініціативу, очолювану Францією та Німеччиною [17].

У період із 2014 по 2016 роки США активно сприяли Україні в покращенні бізнес-клімату для залучення іноземних інвестицій шляхом підтримки реформ, спрощення регуляторних процедур, захисту прав інвесторів і підвищення прозорості. Загальна сума іноземної допомоги США склала понад 1,3 мільярда доларів, із яких більше 112 мільйонів доларів було спрямовано на гуманітарну підтримку цивільного населення, постраждалого від конфлікту в Україні [55]. Ця допомога надавалася через різні установи, зокрема Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерство оборони, Міністерство енергетики, Державний департамент і Департамент охорони здоров'я [55].

Паралельно США надали Україні кредитні гарантії на суму 3 мільярди доларів і сприяли залученню понад 17 мільярдів доларів від Міжнародного валютного фонду для макроекономічної стабілізації [25]. Перша кредитна гарантія на 1 мільярд доларів була надана в квітні 2014 року, під час піку російської агресії [37]. Пріоритетами допомоги були реформування сектору безпеки й оборони, боротьба з корупцією, економічний розвиток, вдосконалення державних інститутів і компаній, розвиток громадянського суспільства та реалізація галузевих проєктів [37].

У 2014–2016 роках США значно збільшили військову допомогу Україні, що відображається в обсягах фінансування: 86,9 мільйона доларів у 2014 році, 174 мільйони у 2015 році та 318,1 мільйона у 2016 році [11]. Хоча ця допомога становила лише 5–6% від військового бюджету України і не змінила баланс сил на Донбасі, вона мала важливе геополітичне та технічне значення [11].

У рамках військової підтримки США постачали Україні контрбатарейні радары, системи захищеного зв'язку «Harris» (понад 300 станцій Falcon-III), армійські позашляховики, обладнання для розмінування, безпілотні розвідувальні апарати RQ-11 Raven, військове спорядження (тепловізори, прилади нічного бачення, водолазне обладнання), набой для окремих видів стрілецької зброї, а також проводили інструкторські місії та програми реабілітації для українських військових [2, с.78]. Починаючи з 2015 року, на Яворівському полігоні у Львівській області розпочалися тренувальні програми для Збройних сил України, а також було створено імітаційний центр вартістю 22 мільйони доларів [43].

Окрім прямої військової допомоги, США сприяли розширенню військово-технічного співробітництва України з країнами Центрально-Східної Європи, членами НАТО, такими як Литва, Естонія, Чехія, Словаччина та Болгарія. Ця співпраця, підтримувана США, забезпечувала Україні доступ до важливих комплектуючих, матеріалів і технологій [8].

Військова підтримка США Україні в 2017–2022 роках стала важливим інструментом протидії російській агресії, демонструючи поступовий перехід від обережної політики адміністрації Обама до більш активного надання озброєння, зокрема летального, за президентства Трампа та Байдена. Якщо до 2017 року допомога обмежувалася нелетальним обладнанням, то з 2017 року США почали постачати Україні летальну зброю, що стало значним кроком у зміцненні обороноздатності України.

Обсяг військової допомоги Україні зріс із 86,9 мільйона доларів у 2014 році до 318,1 мільйона у 2016 році, а в період 2017–2021 років США надали Україні загалом 2,5 мільярда доларів військової допомоги [11]. У 2017 році адміністрація Трампа схвалила постачання протитанкових ракетних комплексів Javelin, що стало символом переходу до надання летальної зброї [5]. Ці комплекси, які почали надходити в 2018 році, значно посилили здатність України протистояти бронетехніці, зокрема в умовах гібридної війни на Донбасі.

У 2018 році США також передали Україні три патрульні катери класу Island, які посилили можливості Військово-морських сил України в Чорноморському регіоні [5]. Крім того, продовжувалися тренувальні програми на Яворівському полігоні у Львівській області, започатковані ще в 2015 році, а також надавалися контрбатареїні радары, системи захищеного зв'язку Harris Falcon-III, безпілотні розвідувальні апарати RQ-11 Raven, тепловізори, прилади нічного бачення та інше обладнання [2, с.78]. Ці заходи сприяли модернізації Збройних сил України та підвищенню їхньої оперативної сумісності з НАТО.

До 2021 року США надали Україні 2,5 мільярда доларів військової допомоги [15]. Проте багато американських політиків і експертів вважали, що постійна військова підтримка України може затягувати конфлікт і загострювати відносини з Росією. Тому допомога надавалася обережно, здебільшого у вигляді військових навчань і нелетального оборонного озброєння.

У вересні 2021 року президент Джо Байден під час зустрічі з Володимиром Зеленським у Білому домі підтвердив підтримку США територіального суверенітету України та її потенційного вступу до НАТО, продовжуючи політику часткової військової допомоги, започатковану попередниками. Серед усіх країн-партнерів США надали Україні найбільшу, хоча й недостатню, підтримку для модернізації Збройних сил і підвищення обороноздатності.

Політика США щодо гібридної війни Росії в Україні до 2022 року була спрямована на зниження ризику прямого конфлікту з Росією та покращення двосторонніх відносин. Повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 року стало переломним моментом, що призвів до трансформації військової допомоги Україні з боку США та інших партнерів.

З початку вторгнення Конгрес США ухвалив три пакети допомоги Україні на загальну суму 68 мільярдів доларів:

1. У березні 2022 року – 13,6 мільярда доларів у рамках асигнувань на 2022 фінансовий рік (1,5 трильйона доларів).

2. У травні 2022 року – 40 мільярдів доларів у вигляді окремого законопроекту.

3. У вересні 2022 року – 13,7 мільярда доларів, доданих до активної резолюції, для підтримки до грудня, коли розглядалися річні асигнування.

Ці пакети включали чотири основні компоненти:

1. Короткострокова військова допомога (17 мільярдів доларів): передбачала передачу зброї зі складів США та закупленої у союзників, навчання українських військових і обмін розвідданими. Значна частина фінансування надходила через Українську ініціативу сприяння безпеці (USAI), яка функціонувала як переказний рахунок. Асигнування технічно покривали лише обладнання для заміни відправленого в Україну.

2. Довгострокова військова допомога (10,4 мільярда доларів): кошти для закупівлі нової зброї, переважно в США, а також в інших країнах. Виробництво цієї зброї спричиняло затримки в постачанні, що призводило до неточностей у заявах Пентагону про «передачу» обладнання.

3. Військові операції США (9,6 мільярда доларів): навесні 2022 року США направили близько 18 тисяч військових до Європи для посилення оборони та стримування Росії, що вимагало додаткових витрат.

4. Загальна підтримка Міністерства оборони (1,2 мільярда доларів): фінансування широкого спектра заходів, лише частково пов'язаних з Україною, для підготовки до майбутніх конфліктів [16, с.264].

Після 2022 року Україна отримала сучасні системи озброєння, такі як HIMARS, артилерійські системи та додаткові протитанкові комплекси, що стало критично важливим для протидії російській агресії.

Щодо військової співпраці, варто виділити кілька ключових аспектів:

1. Наприкінці 2014 року Конгрес США ухвалив «Акт на підтримку свободи в Україні», який відображав позицію США щодо «гібридної війни» Росії проти України. Цей документ надавав Україні, Молдові та Грузії статус

«основних союзників» поза НАТО та передбачав рекомендаційну військову допомогу у вигляді поставок озброєння [70, с. 122].

2. До 2022 року США сподівалися, що конфлікт в Україні буде вирішено через Мінські угоди або двосторонні переговори між Україною та Росією. Адміністрація Обама наголошувала на дипломатичному розв'язанні конфлікту, тому президент Обама скептично ставився до постачання летальної зброї Україні. Натомість США зосередилися на зміцненні безпеки України, що стало важливим кроком у двосторонніх відносинах.

3. Президент України Петро Порошенко виступав за реформу Ради Безпеки ООН для підтримки миру та безпеки в Україні й світі. У рамках Атлантичної ради США відбулася дискусія «Чи повинні США озброювати Україну?» за участю екс-дипломатів (Джона Хербста, Александра Вершбоу, Іво Даалдера), політичних експертів і науковців (Вільяма Рутера, Майкла О'Хенлона, Раджи Менона). Учасники зазначили, що Будапештський меморандум 1994 року не передбачає гарантій захисту територіального суверенітету України з боку підписантів і не зобов'язує США надавати військову допомогу в разі нападу [70, с. 123].

Фінансова підтримка США в 2014–2016 роках була спрямована на стабілізацію економіки України, підтримку реформ і гуманітарних потреб. Загальна сума допомоги перевищила 1,3 мільярда доларів, із яких 112 мільйонів було виділено на гуманітарну підтримку цивільного населення, постраждалого від конфлікту [55]. США також надали кредитні гарантії на 3 мільярди доларів і сприяли залученню 17 мільярдів доларів від МВФ для макроекономічної стабілізації [25]. Перша кредитна гарантія на 1 мільярд доларів була надана в квітні 2014 року [37].

Фінансування спрямовувалося через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерство оборони, Міністерство енергетики та Державний департамент. Пріоритетами були реформи в секторі безпеки, боротьба з корупцією, економічний розвиток, децентралізація та розвиток громадянського суспільства [44]. Зокрема, США надіслали консультантів до

Міністерства енергетики України для підтримки реформ у створенні прозорих ринків електроенергії та газу, що призвело до ухвалення відповідних законів у 2015–2016 роках [44]. Фінансова допомога була тісно пов'язана з вимогами прогресу в реформах, що стимулювало український уряд до змін.

У 2017–2022 роках фінансова підтримка США зберігала свою спрямованість на реформи та економічну стабільність. У 2022 році США надали додаткову кредитну гарантію на 1 мільярд доларів [37]. USAID продовжувала фінансувати програми боротьби з корупцією, децентралізації, прозорих закупівель і реформ у сфері охорони здоров'я. Фінансування громадянського суспільства також зросло: у 2014 році – 21 мільйон доларів, у 2015 – 32 мільйони, у 2016 – 41,6 мільйона [73]. Після 2022 року гуманітарна допомога значно розширилася, охоплюючи потреби цивільного населення в умовах повномасштабної війни [55]. Ця підтримка була критично важливою для економічного відновлення України та її інтеграції до європейських структур.

Дипломатична підтримка США в 2014–2016 роках була зосереджена на консолідації міжнародної підтримки України та ізоляції Росії.

Двосторонні відносини між США та Україною активно розвивалися завдяки тісним контактам українських лідерів із високопосадовцями адміністрації Обама. Особливу роль відігравали зв'язки прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка з представниками Демократичної партії США. Крім того, інтерес американських компаній до участі в енергетичних та інфраструктурних проєктах в Україні сприяв зміцненню двосторонньої співпраці [8].

У 2014–2016 роках Україну відвідала низка високопоставлених американських посадовців, що свідчило про значну увагу США до ситуації в Україні. Віце-президент Джо Байден здійснив шість офіційних візитів до Києва, демонструючи тверду підтримку українського народу з боку уряду США. Державний секретар Джон Керрі відвідав Україну двічі, підкреслюючи відданість США підтримці українського уряду. Також важливі візити

здійснили міністр фінансів Джейкоб Лью та міністр торгівлі Пенні Прітцкер, що підкреслило значення економічної та торговельної співпраці між двома країнами [8].

Адміністрація Барака Обами не лише переслідувала геополітичні цілі, але й прагнула зробити Україну прикладом успішної трансформації пострадянської держави, активно підтримуючи її уряд у впровадженні масштабних реформ у різних сферах суспільного життя. Президент України Петро Порошенко проголосив амбітну програму реформ, яка охоплювала ключові аспекти державного управління, зокрема взаємодію між центральною та місцевою владою, охорону здоров'я, енергетику, державний сектор, а також судову й правоохоронну системи [44].

Починаючи з середини 2015 року, коли економічна ситуація в Україні почала стабілізуватися, США та Міжнародний валютний фонд почали пов'язувати подальшу фінансову допомогу з прогресом у реформах. Такий підхід мав на меті стимулювати українську владу до глибоких і ефективних змін для забезпечення довгострокового розвитку та стабільності. Під тиском західних партнерів уряд Арсенія Яценюка розпочав реформи в енергетичному секторі. Для підтримки цих змін США направили до Міністерства енергетики України групу експертів, які допомагали розробляти реформи. У 2015–2016 роках Верховна Рада України ухвалила низку законів, що заклали основу для створення прозорих ринків електроенергії та природного газу [44]. Проте через політичні обставини повноцінна реалізація цих реформ була відтермінована.

Підтримка демократії та громадянського суспільства була важливим елементом політики Обами щодо України. Вашингтон вбачав у допомозі незалежним організаціям і ЗМІ спосіб забезпечення незворотності демократичних змін і формування нової політичної еліти, менш схильної до корупції. Такий підхід є характерним для зовнішньої політики США за президентів-демократів і відповідає доктрині просування демократії у світі. Підтримка громадянського сектору сприяла не лише розвитку демократичних

інститутів, а й створенню мереж міжособистісних контактів і груп прозахідних активістів, які виступали як агенти впливу США.

Значна увага приділялася підтримці альтернативних джерел інформації про ситуацію в Україні [73]. Хоча більша частина американської допомоги спрямовувалася на державні інституції, приблизно 10–12% коштів виділялося на громадський сектор [73]. У порівнянні з періодом президентства Віктора Януковича, фінансування програм підтримки демократії, громадянського суспільства та врядування зросло втричі: у 2014 році – 21 мільйон доларів, у 2015 році – 32 мільйони, а в 2016 році – 41,6 мільйона доларів [73]. Ці кошти спрямовувалися на гранти для громадських організацій і ЗМІ, освітні програми, тренінги, стипендії для молодіжних лідерів і активістів, підтримку боротьби з корупцією, прозорих публічних закупівель, децентралізації, політичної освіти, прозорого урядування, незалежних медіа та реформ у сфері охорони здоров'я [73].

Адміністрація Обама уникала постачання летальної зброї Україні, зосереджуючись на: 1) консолідації НАТО; 2) зміцненні східного флангу Альянсу; 3) наданні гарантій безпеки країнам Балтії та Чорноморського регіону. Водночас Україна визначала свої зовнішньополітичні пріоритети: 1) забезпечення міжнародної підтримки суверенітету та територіальної цілісності, включно з невизнанням анексії Криму; 2) переорієнтація економіки на Європу та залучення міжнародної допомоги; 3) переконання міжнародної спільноти, зокрема США, у необхідності військової підтримки.

За адміністрації Трампа дипломатична підтримка мала суперечливі моменти, зокрема через скандал 2019 року, пов'язаний із телефонною розмовою Трампа та Зеленського [15]. Проте США підтвердили підтримку суверенітету України під час зустрічі Трампа з Порошенком у 2017 році [3] та на засіданні Комісії стратегічного партнерства у 2018 році [43]. З приходом Байдена в 2021 році дипломатична активність посилилася. Зустріч Байдена із Зеленським у 2021 році підтвердила підтримку євроатлантичних прагнень України [34]. Після вторгнення Росії в 2022 році США очолили міжнародну

коаліцію, координуючи підтримку України через НАТО, ЄС і ООН. National Security Strategy-2022 підкреслила необхідність стратегічної поразки Росії та притягнення її до відповідальності за воєнні злочини [66]. Візити держсекретаря Блінкена та міністра оборони Остіна до Києва в 2022 році стали символом твердої підтримки [39].

Санкційна політика США була ключовим інструментом тиску на Росію з 2014 року. 6 березня 2014 року Обама підписав виконавчий наказ №13660, який запровадив санкції проти осіб, причетних до порушення суверенітету України [71]. 20 березня 2014 року указ розширив обмеження, спрямовані проти російських посадовців і організацій, які підтримували анексію Криму [71]. У 2015 році санкції були продовжені на рік, а ЄС додав до списку 19 фізичних і 9 юридичних осіб [70]. У 2016 році санкції знову подовжили, підкреслюючи позицію США щодо невизнання окупації та необхідності виконання Мінських угод [73].

У 2017 році Конгрес США ухвалив «Акт про протидію противникам Америки через санкції» (CAATSA), який посилив обмеження проти Росії за анексію Криму та війну на Донбасі [70]. Санкції охоплювали енергетичний, фінансовий і оборонний сектори, зокрема проєкт «Північний потік-2» [70]. У 2018–2021 роках санкції регулярно продовжувалися та розширювалися. Після повномасштабного вторгнення 2022 року США різко посилили санкційний тиск, запровадивши обмеження проти російських банків, олігархів, державних компаній і ключових секторів економіки [66]. Ці заходи координувалися з ЄС і союзниками, щоб обмежити доступ Росії до технологій і ринків. National Security Strategy-2022 наголошувала, що санкції спрямовані на підвищення вартості агресії для Росії та підтримку України [66].

Отже, період 2014–2022 років став визначальним для еволюції безпекової політики США щодо України в умовах російської агресії, демонструючи поступовий перехід від обережного реагування до комплексної та масштабної підтримки. Аналіз ключових стратегічних документів США, зокрема National Security Strategy 2010, 2015, 2017 та 2022 років, свідчить про зміну сприйняття

Росії від потенційного партнера до головного геополітичного суперника, чий дії загрожують міжнародному порядку. Російська анексія Криму та війна на Донбасі у 2014 році, а згодом повномасштабне вторгнення 2022 року, кардинально вплинули на формування американської політики, яка зосередилася на стримуванні Росії, підтримці суверенітету України та зміцненні європейської безпеки.

У 2014–2016 роках адміністрація Барака Обами застосувала стратегію «стратегічного терпіння», уникаючи надання летальної зброї Україні та зосереджуючись на нелетальній військовій допомозі, фінансовій підтримці реформ, дипломатичній ізоляції Росії та санкційному тиску. Загальна військова допомога зросла з 86,9 мільйона доларів у 2014 році до 318,1 мільйона у 2016 році, включаючи постачання обладнання та тренувальні програми, що сприяли модернізації Збройних сил України. Фінансова допомога, зокрема кредитні гарантії на 3 мільярди доларів і сприяння залученню 17 мільярдів від МВФ, підтримала економічну стабільність України. Дипломатичні зусилля, такі як підтримка Мінських угод і Нормандського формату, а також санкції, запроваджені указами 2014 року, мали на меті стримування Росії без прямого військового втручання.

За адміністрації Дональда Трампа (2017–2020) безпекова політика США стала більш активною, зокрема через надання летальної зброї, такої як протитанкові комплекси Javelin, та патрульних катерів Island, що посилює обороноздатність України. National Security Strategy 2017 року визначила Росію як ревізіоністську державу, що загрожує глобальній стабільності, підкреслюючи необхідність протидії її агресії. Водночас дипломатична підтримка мала суперечливі моменти через скандал 2019 року, хоча США підтверджували відданість суверенітету України.

З приходом Джо Байдена у 2021 році підтримка України набула нового масштабу, що відобразилося в National Security Strategy 2022 року, яка визначила російську агресію як порушення принципів Статуту ООН і підкреслила необхідність стратегічної поразки Росії. Повномасштабне

вторгнення Росії 2022 року стало переломним моментом, що призвів до безпрецедентної військової та фінансової допомоги Україні, включаючи пакети на 68 мільярдів доларів, постачання сучасних систем озброєння, таких як HIMARS, та координацію міжнародної коаліції. Санкційна політика, посилена CAATSA у 2017 році та новими обмеженнями у 2022 році, стала ключовим інструментом економічного тиску на Росію.

Таким чином, безпекова політика США еволюціонувала від обережного стримування до активного лідерства у протидії російській агресії, поєднуючи військову, фінансову, дипломатичну та санкційну підтримку. Цей підхід не лише зміцнив обороноздатність України, але й підкреслив стратегічну роль США у захисті міжнародного порядку та підтримці демократичних цінностей у регіоні.

РОЗДІЛ III

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ США У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

3.1. Вплив американської підтримки на обороноздатність України

Американська підтримка України в період 2014-2022 років стала визначальним фактором у зміцненні обороноздатності, забезпечуючи ресурси, необхідні для протидії російській агресії. Ця підтримка охоплювала широкий спектр заходів: фінансову допомогу, постачання озброєнь, військово-технічне співробітництво, тренінги для Збройних Сил України та обмін розвідувальними даними.

Загальний обсяг американської військової допомоги за цей період перевищив 2 мільярди доларів, що дозволило Україні модернізувати армію, перейти до стандартів НАТО та підвищити стійкість у конфлікті на Донбасі [11]. Однак попри значні досягнення, такі як постачання протитанкових комплексів Javelin та катерів класу Island, ефективність підтримки мала обмеження, зокрема через початкову відмову від летальної зброї за адміністрації Обами, що впливало на здатність України оперативно реагувати на агресію РФ. Зокрема, І. Дудко, М. Лимар та І. Тихоненко, підкреслюють, що американська допомога трансформувала ЗСУ з пострадянської структури в сучасну силу, здатну до асиметричної оборони, але потребувала більшої рішучості та швидкості для максимального ефекту [13; 23, 39; 41]. У 2022 році, напередодні повномасштабного вторгнення, США посилили підтримку, що стало основою для опору України, хоча деякі прогалини, такі як затримки в постачанні, залишалися викликами.

Основою для модернізації оборонного сектору України, особливо в умовах критичного дефіциту ресурсів після 2014 р. стала фінансова допомога США. Уже в листопаді 2014 року обсяг американської підтримки досяг 320 мільйонів доларів, включаючи нелетальне обладнання, таке як бронежилети, прилади нічного бачення, медичне спорядження, радары контрбатареїної

боротьби та транспортні засоби [36]. Ця допомога була критичною на ранніх етапах війни на Донбасі, дозволяючи Україні стабілізувати фронт, але обмеження на летальну зброю за Обама (2009–2017) стримували повноцінну протидію російським силам, що призводило до тактичних втрат [23, с.95]. М. Лимар зауважує, що адміністрація Обама уникала ескалації, надаючи перевагу санкціям і дипломатії, але це сприймалося як недостатня підтримка для України, яка потребувала наступальних озброєнь.

З приходом адміністрації Дональда Трампа (2017–2021) політика змінилася, що стало переломним моментом для обороноздатності. У 2017 році США схвалили продаж протитанкових комплексів Javelin, які значно посилили здатність ЗСУ протидіяти бронетехніці РФ, а також передали патрульні катери класу Island для захисту морських кордонів [5]. За даними В. Жигайла, загальна військова допомога з 2014 по 2020 рік склала близько 2,1 мільярда доларів, з яких 400 мільйонів доларів щорічно спрямовувалися на модернізацію, тренінги та обладнання [15, с.24]. У 2021–2022 роках, за адміністрації Джо Байдена, США надали гарантії за кредитом на 1 мільярд доларів, що дозволило Україні профінансувати додаткові оборонні закупівлі, включаючи системи ППО та артилерійські боєприпаси [37]. Загалом, фінансова підтримка США мала мультиплікативний ефект, дозволяючи Україні не лише закуповувати обладнання, але й реформувати логістику та управління ЗСУ.

Еволюцію фінансової допомоги наведено в таблиці 1:

Таблиця 1

Еволюція фінансової допомоги США у 2014-2022 рр.

Період/ Адміністрація	Обсяг допомоги (млн дол.)	Основні компоненти
2014–2016 (Обама)	~650	Нелетальна: бронежилети, прилади нічного бачення, радари, медичне спорядження, транспорт

2017–2020 (Трамп)	~1 200	Летальна: Javelin, катери Island; нелетальна: тренінги, комунікаційні системи
2021–2022 (Байден)	~500	Фінансова гарантія, ППО, артилерія, розвідувальні дані

Джерело: власна розробка автора

Дана таблиця ілюструє зростання обсягів і диверсифікацію допомоги, що безпосередньо сприяло модернізації ЗСУ та їхньої здатності протистояти агресії.

Ключовим елементом у підвищенні обороноздатності стало військово-технічне співробітництво між Україною та США, що дозволило диверсифікувати джерела озброєнь і зменшити залежність від пострадянських технологій. Аналізуючи нові напрями військово-технічного співробітництва, зокрема авіабудування, електроніку, рідкісні метали та кібертехнології, зауважимо, що вони допомогли Україні замінити російські компоненти та інтегрувати західні стандарти [2, с.78]. Наприклад, постачання радарів контрбатареїної боротьби (AN/TPQ-36) дозволило ЗСУ ефективніше виявляти артилерійські позиції ворога, що було критичним на Донбасі. Крім того, США підтримали створення спільних оборонних проєктів, таких як модернізація українських гелікоптерів та систем зв'язку, що підвищило оперативну сумісність із силами НАТО [43].

Тренінгові програми, зокрема через ініціативи на кшталт Joint Multinational Training Group-Ukraine (JMTG-U), стали ще одним важливим аспектом. Зокрема, американські інструктори підготували понад 10 тисяч українських військовослужбовців за стандартами НАТО, з акцентом на тактичну підготовку, управління боєм та медичну евакуацію [42, с.5]. Ці тренінги, які проводилися на Яворівському полігоні, допомогли ЗСУ адаптуватися до сучасних бойових умов, що було особливо цінним у 2014–2016 роках, коли армія потребувала швидкої трансформації. На думку І. Тихоненко, військово-технічне співробітництво і тренінги стали

інструментом глобального позиціонування США, де підтримка України підвищувала її стійкість до гібридних загроз, таких як кібератаки та дезінформація [39, с.138]. У 2021–2022 роках обмін розвідувальними даними, зокрема про пересування російських військ, дозволив Україні підготуватися до повномасштабного вторгнення, хоча затримки в постачанні озброєнь обмежували ефект.

Американська підтримка також сприяла реформам ЗСУ, спрямованим на наближення до стандартів НАТО, що стало важливим елементом обороноздатності. І. Дудко підкреслює, що «стратегічні орієнтири США передбачали інтеграцію України в євроатлантичні структури, де допомога була інструментом для реформування оборонного сектору» [13, с.340]. Наприклад, за підтримки США Україна впровадила нову систему командування, логістики та управління озброєннями, що відповідала стандартам Альянсу. Спільна заява Комісії стратегічного партнерства Україна – США 2018 року підкреслила важливість реформ для посилення сумісності, що дозволило ЗСУ брати участь у спільних навчаннях, таких як Sea Breeze та Rapid Trident [43]. І. Копиця додає, що співпраця з НАТО, де США відігравали лідерську роль, підвищила оперативні можливості України, хоча повне членство залишалося віддаленою перспективою через геополітичні виклики [20, с.100].

Реформи також включали антикорупційні заходи в оборонному секторі, де США наполягали на прозорості закупівель та управлінні. О. Резнікова зауважує, що «національна стійкість України залежала від цих реформ, оскільки вони забезпечували ефективне використання американської допомоги, наприклад, через програми на кшталт Foreign Military Financing (FMF)» [32, с.200]. У 2022 році, напередодні вторгнення, США надали додаткові 200 мільйонів доларів для екстреного посилення ЗСУ, що включало навчання операторів для нових систем, таких як HIMARS, хоча логістичні затримки обмежували швидкість їх розгортання [37].

Ефективність американської підтримки оцінюється як висока в контексті підвищення обороноздатності, але з суттєвими обмеженнями, які вплинули на її результативність. Позитивний вплив полягав у трансформації ЗСУ: постачання Javelin у 2018–2020 роках дозволило ефективно протидіяти танковим атакам на Донбасі, скоротивши втрати бронетехніки на 30% у порівнянні з 2014–2015 роками [15, с.24], а тренінги та обладнання, зокрема радари та системи зв'язку, підвищили тактичну мобільність ЗСУ [42, с.5]. Крім того, фінансова підтримка дозволила Україні закупити додаткові системи ППО та артилерії, що стало основою для опору в 2022 році у контексті National Security Strategy 2022 [65].

Однак обмеження включали початкову відмову від летальної зброї за Б. Обами, що дозволило РФ закріпити позиції на Донбасі [14]. М. Лимар критикує адміністрацію Обами за «надмірну обережність», яка обмежила можливості України в 2014–2015 роках, коли втрати ЗСУ могли бути зменшені за наявності наступальних озброєнь [23, с.95]. Під час президентства Д. Трампа, попри прогрес із Javelin, затримки в 2019 році через політичні скандали викликали недовіру, що вимагало додаткових зусиль для відновлення партнерства [15]. За президентства Дж. Байдена, хоча National Security Strategy 2022 року визначила Україну як ключового партнера в стримуванні РФ [66], повільна реакція на попередження про вторгнення обмежувала превентивний ефект, як зазначає Atlantic Council [55]. Крім того, логістичні виклики, такі як затримки в постачанні HIMARS та боєприпасів у 2021–2022 роках, створювали прогалини в готовності, що потребувало кращої координації [55].

Однак, незважаючи на всі виклики, у геостратегічному контексті американська підтримка мала ширший вплив, позиціонуючи Україну як ключового партнера в стримуванні РФ. За концепцією Збігнева Бжезінського, незалежна Україна послаблює імперські амбіції РФ, а підтримка США підсилює цей ефект [10, с.45]. National Security Strategy 2022 року визначає Україну як центральний елемент у протидії "гострій загрозі" від РФ, що

передбачало розширення співпраці до кібербезпеки та енергетичної безпеки [66]. Наприклад, постачання США обладнання для кіберзахисту допомогло Україні відбити атаки на критичну інфраструктуру в 2021–2022 роках, що стало важливим елементом гібридної оборони [49].

Довгострокові наслідки включають трансформацію ЗСУ в сучасну армію, здатну до асиметричної війни, що стало основою для опору в 2022 році. Однак, як зазначає О. Резнікова, стійкість України залежала не лише від зовнішньої підтримки, але й від внутрішніх реформ, що вимагало синергії з американськими програмами [32, с.200]. У 2022 році фінансова гарантія на 1 мільярд доларів [37] дозволила Україні стабілізувати економіку, що опосередковано підтримувало обороноздатність, забезпечуючи ресурси для тилу.

Детального порівняння впливу підтримки наведено в таблиці 2 ефективності за ключовими аспектами:

Таблиця 2

Ефективність підтримки США за ключовими аспектами

Аспект підтримки	Позитивний вплив	Обмеження
Фінансова допомога	Модернізація ЗСУ, закупівля обладнання	Затримки через бюрократію, початкова нелетальність
Військово-технічне співробітництво	Диверсифікація озброєнь, стандарти НАТО	Логістичні затримки, висока вартість
Тренінги	Підготовка 10 тис. військових, тактична сумісність	Обмежена масштабованість у 2014–2016
Розвідка	Превенція вторгнення, виявлення загроз	Недостатня швидкість передачі даних

Джерело: власна розробка автора

Дана таблиця підкреслює багатогранність впливу, але й вказує на необхідність усунення логістичних та політичних бар'єрів.

Таким чином, констатуємо, що американська підтримка в 2014–2022 роках суттєво підвищила обороноздатність України, трансформувавши ЗСУ в сучасну силу, здатну протистояти російській агресії. Фінансова допомога, військово-технічне співробітництво, тренінги та розвідка стали основою для реформ і тактичних успіхів, але обмеження, такі як відмова від летальної зброї за Б. Обами, затримки під час президенства Д. Трампа і логістичні виклики за Дж. Байдена, підкреслюють необхідність стабільності та швидкості в майбутній співпраці.

Геостратегічно, підтримка США позиціонувала Україну як ключового партнера в стримуванні РФ, закладаючи основу для довгострокового партнерства, яке в 2022 році стало вирішальним для опору. Для максимізації ефекту майбутня співпраця повинна фокусуватися на превентивних поставках, реформах і координації, щоб уникнути повторення прогалин минулого.

3.2. Роль США у консолідації міжнародної антиросійської коаліції

Роль Сполучених Штатів Америки у консолідації міжнародної антиросійської коаліції в період 2014–2022 років була визначальною та багатогранною, оскільки США не лише ініціювали, але й координували дипломатичні, економічні, військові та інформаційні зусилля союзників для стримування російської агресії проти України. Ця коаліція, що об'єднала країни НАТО, Європейського Союзу, G7, а також партнерів з Азії та Австралії, формувалася навколо фундаментальних принципів колективної безпеки, поваги до міжнародного права, санкційного тиску та дипломатичного ізоляції РФ, як це детально відображено в еволюції Національних стратегій безпеки США за адміністраціями Барака Обами, Дональда Трампа та Джо Байдена [63–66, 73].

Американське лідерство перетворило початкову реакцію на анексію Криму та гібридну війну на Донбасі в скоординовану глобальну стратегію, яка

включала понад 50 раундів багатосторонніх санкцій, залучаючи понад 30 країн і суттєво впливаючи на економіку РФ, знижуючи її ВВП на 2–5% щорічно за оцінками аналітиків [44]. Однак ефективність цієї коаліції обмежувалася внутрішніми розбіжностями серед союзників, змінами в політиці США та адаптацією РФ до санкцій, що вимагало постійної координації з боку Вашингтона. Загалом, США виступали як «якір» коаліції, забезпечуючи її стійкість через комбінацію дипломатії, ресурсів та стратегічного бачення, що дозволило уникнути ескалації конфлікту в повномасштабну європейську війну до 2022 року.

З початку російської агресії в 2014 році США взяли на себе роль головного координатора міжнародної відповіді, мобілізуючи союзників навколо спільних цінностей та інтересів. За адміністрації Барака Обами, як аналізує Матвеева О., політика глобального лідерства США передбачала активну консолідацію коаліції через багатосторонні платформи, такі як Група семи (G7), НАТО та Організація Об'єднаних Націй, з акцентом на дипломатичний тиск і санкції як альтернативи прямому військовому втручання [24].

Б. Обама неодноразово публічно закликав Росію до деескалації, наприклад, у промовах 2015–2016 років, наголошуючи на необхідності відведення військ з України та виконання Мінських угод, що стало основою для спільних заяв коаліції [16]. Зокрема, в інтерв'ю CNN 2015 року Б. Обама підкреслив, що агресія РФ загрожує не лише Україні, але й «вільній Європі», закликаючи до колективної відповіді союзників [1]. Це призвело до прийняття резолюцій Сенату США на підтримку України ще з 2012 року, які слугували моделлю для подібних дій в Європарламенті та Раді Безпеки ООН, стимулюючи формування єдиної позиції [33]. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень зазначає, що США координували дипломатичні зусилля, проводячи понад 100 зустрічей на високому рівні з європейськими лідерами для узгодження позицій [44].

Під час президентства Дональда Трампа (2017–2020) роль США в коаліції еволюціонувала в напрямку прагматичного підходу «Америка насамперед», але зберігала фокус на посиленні санкцій та військової координації. Д. Трамп посилив тиск на РФ, координуючи санкції з ЄС та іншими партнерами, що включало обмеження на банківський сектор, енергетику та технології [11, с.22-24]. Інаугураційна промова Д. Трампа 2017 року, де він наголосив на пріоритеті американських інтересів, не завадила консолідації коаліції, а навпаки, інтегрувала її в стратегію конкуренції з РФ [17]. Спільна заява Комісії стратегічного партнерства Україна – США 2018 року підкреслила роль США в залученні союзників до підтримки територіальної цілісності України, включаючи спільні військові навчання в Чорному морі [43]. Однак, як зазначає І. Тихоненко, National Security Strategy 2017 року акцентувала велику державну конкуренцію з РФ, що стимулювало коаліцію, але іноді призводило до тертя з європейськими партнерами через торгівельні суперечки, такі як тарифи на сталь [40, с.149-150]. Незважаючи на це, США змогли консолідувати коаліцію навколо ключових подій, як-от зустрічі президентів України та США 2017–2019 років, де обговорювалися спільні санкції [3; 31].

За адміністрації Джо Байдена (2021–2022) США відновили акцент на трансатлантичних альянсах, позиціонуючи антиросійську коаліцію як невід'ємну частину глобальної стратегії проти автократій та ревізіонізму. National Security Strategy 2022 року чітко визначає РФ як «гостру загрозу» та закликає до тісної координації з НАТО, ЄС та іншими Indo-Pacific партнерами для стримування агресії [66]. В. Орлик та А. Гриценко у своєму аналізі нової National Security Strategy підкреслюють, що США ініціювали посилення східного флангу НАТО, залучаючи Польщу, країни Балтії та Румунію до спільних оборонних ініціатив [30]. М. Фесенко детально описує, як Байден формував зовнішню політику через відновлення альянсів, ініціюючи саміти на кшталт «Саміту за демократію» 2021 року, де Україна слугувала ключовим прикладом протидії російській агресії, а коаліція обговорювала спільні санкції

[45, с.3031]. Аналітика Atlantic Council оцінює, що стратегія Дж. Байдена мала переваги в консолідації коаліції, такі як узгоджені санкції після ескалації 2022 року, але її значним недоліком була швидкість реакції на попередні сигнали вторгнення, що вимагало додаткових дипломатичних зусиль [55]. Крім того, Д. Шеренговський зазначає, що National Security Strategy 2022 року адаптувала оцінку ризиків, роблячи коаліцію більш проактивною, з акцентом на гібридні загрози від РФ [49].

Для ілюстрації еволюції ролі США в коаліції наведено таблицю 3 з акцентом на ключових подіях та партнерах:

Таблиця 3

Ключові події в консолідації міжнародної антиросійської коаліції

Адміністрація	Ключові події в консолідації	Залучені партнери та інструменти
Обама (2014–2016)	Ініціація санкцій за Крим/Донбас, дипломатичний тиск через G7/НАТО, підтримка Мінських угод	ЄС (Німеччина, Франція), Канада, Японія; інструменти: санкції, резолюції ООН
Трамп (2017–2020)	Посилення санкцій на енергетику («Північний потік-2»), військова координація, зустрічі президентів	НАТО (Велика Британія, Польща), ЄС; інструменти: СААТSA санкції, спільні заяви
Байден (2021–2022)	Відновлення альянсів, NSS як рамка для коаліції, саміти за демократію, ескалація санкцій у 2022 р.	НАТО (країни Балтії, Румунія), ЄС, Азія-Пацифіка (Австралія, Японія); інструменти: глобальні санкції, військові поставки

Джерело: власна розробка автора

Дана таблиця демонструє прогресивне посилення ролі США від реактивної дипломатії до стратегічної інтеграції коаліції в глобальний порядок.

США були рушійною силою в консолідації коаліції через санкції, які стали основним невоєнним інструментом стримування РФ. За Обама санкції були введені синхронно з ЄС за анексію Криму та дестабілізацію Донбасу, координуючись для максимального ефекту на російську еліту та економіку [28; 44]. Обама неодноразово нагадував про необхідність збереження санкцій до повного виконання Мінських угод, що консолідувало коаліцію навколо дипломатичного треку [28]. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень деталізує, що США координували понад 20 раундів санкцій у 2014–2016 роках, залучаючи союзників для ізоляції РФ від глобальних ринків [44]. Зокрема, під час президенства Д. Трампа санкції розширилися на критичні сектори, такі як «Північний потік-2», що консолідувало коаліцію навколо енергетичної безпеки Європи та запобігло залежності від російського газу [65]. І. Тихоненко аргументує, що санкції слугували інструментом глобального лідерства США, посилюючи коаліцію через економічний тиск, який змусив РФ переглянути [39, с.138-139].

За президентства Дж. Байдена санкції набули безпрецедентного глобального масштабу, з координацією з понад 30 країнами після ескалації 2022 року, включаючи замороження активів Центрального банку РФ. Д. Шеренговський зазначає, що National Security Strategy 2022 року інтегрувала санкції в оцінку ризиків, роблячи їх ключовим елементом коаліції проти гібридних загроз [49]. Pew Research Center вказує на зростання громадської підтримки в США для допомоги Україні та санкцій, що стимулювало коаліцію, хоча партизанські розбіжності в Конгресі зростали з 2021 року [54]. Крім економічного тиску, США координували інформаційну кампанію, поширюючи дані про російські злочини через союзників, що посилило ізоляцію РФ у міжнародних організаціях [44].

Ефективність ролі США в консолідації коаліції оцінюється як висока, оскільки вона дозволила створити стійкий антиросійський фронт, що стримувала ескалацію конфлікту та підтримувала Україну дипломатично. Лідерство США в умовах глобальних трансформацій забезпечило єдність коаліції проти ревізйонізму РФ, перетворивши локальний конфлікт на глобальний тест для демократичного світу [25, с.203-204]. Аналізуюючи еволюцію воєнних аспектів National Security Strategy від 2010 до 2022 року, зауважимо, що роль США в коаліції зросла з мінімальних згадок про союзників у National Security Strategy 2010 до 40% тексту в 2022 році, присвяченого колективній обороні [42, с.3-6]. С. Корсунський підкреслює, що американська стратегія після потенційної перемоги України залежатиме від міцності коаліції, ініційованої США, з акцентом на довгострокове стримування РФ [22].

При цьому варто зауважити, що внутрішні розбіжності в США як-то підпільні дебати в Конгресі, які могли послабити підтримку [54]; залежність від європейських партнерів, де Німеччина та Франція іноді схилялися до «м'якої» дипломатії [19] та зовнішні фактори, як пропозиції Генрі Кіссінгера про переговори з РФ, які ризикували підірвати єдність коаліції [59; 60] послаблювали роль США.

Зокрема, політика самообмеження США іноді послаблювала коаліцію, дозволяючи РФ експлуатувати розбіжності [72]. Крім того, О. Головань у своїй дисертації зазначає, що еволюція зовнішньої політики США на початку ХХІ століття включала періоди «перезавантаження» з РФ, що тимчасово послаблювало коаліцію [9, с.100-101]. Загалом, ефективність коаліції залежала від динамічного лідерства США, але вимагала постійної адаптації до нових загроз, таких як кібератаки та дезінформація від РФ.

Таким чином, можемо констатувати, що США відіграли центральну та незамінну роль у консолідації міжнародної антиросійської коаліції, перетворивши реакцію на агресію РФ в комплексну стратегію санкцій, дипломатії, військової координації та альянсів. Це не лише підвищило

ефективність протидії російській загрозі в 2014–2022 роках, але й заклало основу для глобальної безпеки, хоча висвітлювало необхідність подолання внутрішніх і зовнішніх викликів для забезпечення стабільності та єдності коаліції в довгостроковій перспективі.

3.3. Основні виклики та критика американської політики в контексті війни

Безпекова політика США у протидії російській агресії проти України в 2014–2022 роках, хоча й була ключовим елементом підтримки України та формування міжнародної антиросійської коаліції, зіткнулася з численними викликами та критикою, які впливали на її ефективність. Ці виклики включали внутрішньополітичні розбіжності в США, недостатню швидкість і рішучість у наданні летальної військової допомоги, геополітичні компроміси в координації з союзниками, а також здатність Росії адаптуватися до санкцій та використовувати прогалини в політиці Заходу.

Зокрема Національні стратегії безпеки США за адміністрацій Б. Обама, Д. Трампа та Дж. Байдена, аналітичні звіти та академічні дослідження, підкреслюють, що ці виклики були зумовлені як внутрішніми факторами (поляризація в Конгресі, бюрократичні затримки), так і зовнішніми (розбіжності в коаліції, гібридні стратегії РФ). Критика часто зосереджувалася на «стратегічному самообмеженні» США, яке, за С. Волтом, дозволяло РФ експлуатувати слабкі місця політики Вашингтона [72]. Крім того, пропозиції компромісів, як-от ідеї Кіссінгера про нейтралітет України, викликали значний резонанс і критику з боку України [59; 60].

Попри досягнення в підтримці України, ці виклики обмежували здатність США запобігти повномасштабній ескалації російської агресії в 2022 році, що підкреслює необхідність аналізу для вдосконалення майбутньої політики.

Одним із головних викликів була внутрішня політична поляризація в США, яка впливала на послідовність і швидкість реалізації безпекової політики. Дослідження Pew Research Center показує, що до 2023 року (з ретроспективним аналізом 2022 року) підтримка американської допомоги Україні розділилася за партійними лініями: демократи виступали за активну підтримку (75% у 2021 році), тоді як республіканці дедалі більше висловлювали скептицизм (лише 45% підтримували у 2022 році), що створювало до 30% розриву в громадській думці [54]. Ця поляризація відображалася в Конгресі, де дебати про фінансування України ускладнювали швидке ухвалення рішень. Так, за адміністрації Д. Трампа у 2019 році допомога Україні була заморожена на кілька місяців через політичний скандал, пов'язаний із розслідуванням імпичменту, що підірвало довіру до США як надійного партнера [15, с.24]. За президентства Дж. Байдена внутрішня опозиція від республіканців, які акцентували на внутрішніх пріоритетах, таких як економіка та міграція, створювала додаткові виклики для реалізації політики підтримки України [45, с.30].

Крім того, бюрократичні затримки в ухваленні рішень про допомогу були зумовлені спробами «перезавантаження» відносин із РФ за Обама, що послаблювало фокус на Україні в 2014–2015 роках [9, с.108-109]. До того ж стереотипи американської політики, такі як віра в можливість співпраці з РФ, впливали на сприйняття України як другорядного пріоритету, що критикувалося як внутрішніми аналітиками, так і українськими партнерами [46, с.80].

Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень підкреслює, що внутрішні розбіжності в Конгресі щодо бюджетів на допомогу Україні гальмували швидкість реакції, особливо в критичні моменти 2014 та 2019 років [44].

Значна частина критики американської політики в контексті війни спрямована на недостатню рішучість і повільність у наданні летальної військової допомоги Україні, особливо в перші роки конфлікту. Зокрема,

адміністрація Б. Обама свідомо уникала надання Javelin та інших наступальних озброєнь через побоювання ескалації конфлікту, що сприймалося як слабкість і дозволяло РФ закріпити позиції на Донбасі [14]. Допомога за президентства Б. Обама у 2014–2016 роках обмежувалася нелетальними засобами (бронежилети, транспорт, тренінги) на суму приблизно 350 мільйонів доларів, але брак летальної зброї призвів до значних втрат для ЗСУ, що критикувалося як "недостатня рішучість" [23, с.95]. І незважаючи на те, що епоха Б. Обама мала позитивний вплив через санкції та дипломатію, «м'яка» політика не відповідала викликам гібридної війни РФ, що сприймалося як стратегічна помилка [18].

За адміністрації Д. Трампа критика змістилася на непослідовність дій. Хоча продаж Javelin у 2017 році [5] став проривом, затримки у 2019 році через політичні скандали [15, с.24] викликали критику як в Україні, так і серед союзників. Аналітики зазначають, що хоча стратегічні орієнтири США щодо України були чіткими, затримки в допомозі послаблювали довіру до коаліції, дозволяючи РФ посилювати позиції [13, с.340].

За президенства Дж. Байдена, аналітика Atlantic Council вказує на недоліки в National Security Strategy 2022 року, зокрема повільну реакцію на попередження про повномасштабне вторгнення РФ у 2021–2022 роках, де США не надали достатньо превентивної військової підтримки [55]. Р.І. Hawkins критикує політику Дж. Байдена за надмірний фокус на Китаї, що відволікав ресурси від європейського театру, включаючи Україну [56].

І. Тихоненко додає, що National Security Strategy за всіх трьох адміністрацій мали інструменти для стримування РФ, але критика полягала в недостатній адаптації до гібридних загроз, таких як кібератаки та дезінформація, що вимагало швидшого реагування [40].

Геополітичні виклики включали розбіжності з європейськими союзниками та пропозиції компромісів, які підривали єдність коаліції. І. Дудко підкреслює, що стратегічна підтримка США була ефективною в дипломатичному плані, але залежність від позицій Німеччини та Франції, які

схилялися до «Мінського формату» без жорстких заходів, створювала прогалини в коаліції [13, с.340]. Просування України до НАТО гальмувалося через нерішучість США у підтримці членства, що критикувалося як втрата стратегічної можливості [21, с.120], а зовнішньополітичні виклики для України, зокрема через позицію США щодо НАТО, ускладнювали консолідацію коаліції, оскільки європейські партнери не завжди підтримували жорсткий курс [19, с.150].

Особливу критику викликали пропозиції компромісів, таких як ідеї Генрі Кіссінгера про «нейтралітет» України для уникнення глобального конфлікту, які Київ відкинув як такі, що суперечать суверенітету [59; 60]. N. Gvosdev критикує National Security Strategy 2022 року за «ставку на майбутнє, де Росія менш значуща», що ігнорувало її поточні можливості для ескалації [58], а запізніла зміна оцінки ризиків у NSS 2022 року дозволила РФ адаптуватися до санкцій, використовуючи альтернативні ринки [49]. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень підкреслює, що хоча санкції координувалися США з понад 30 країнами, адаптація РФ (наприклад, через торгівлю з Китаєм та Індією) знижувала їхній ефект, що вимагало від США більш агресивних заходів [44].

Ще одним викликом була здатність РФ адаптуватися до санкцій та використовувати гібридні методи, такі як кібератаки, дезінформація та енергетичний шантаж. О. Резнікова зазначає, що національна стійкість України залежала від США, але гібридні загрози РФ вимагали від коаліції ширшої стратегії, яка не завжди була реалізована [32, с.200], адже незважаючи на те, що National Security Strategy від 2010 до 2022 року поступово включали гібридні загрози, брак конкретних заходів проти дезінформації РФ послаблював коаліцію [42, с.5]. S. Walt критикує США за «самообмеження», яке дозволяло РФ використовувати прогалини, наприклад, через вплив на європейські країни залежні від газу [72], а С. Корсунський додає, що довгострокова стратегія США після потенційної перемоги України

потребувала кращої протидії гібридним методам, які РФ використовувала для послаблення коаліції [22].

Виклики та критика суттєво впливали на ефективність політики США, обмежуючи її потенціал у стримуванні РФ. За О. Резніковою, національна стійкість України залежала від американської підтримки, але внутрішні та зовнішні виклики створювали прогалини в реалізації [32, с.200] і National Security Strategy від 2010 до 2022 року еволюціонували (з 10% згадок про РФ у 2010 до 45 у 2022), критика полягала в недостатній інтеграції України як пріоритету до 2021 року [42, с.5]. Scowcroft Strategy Scorecard оцінює National Security Strategy Дж. Байдена як «середню» (В-), критикуючи за брак амбіцій у протидії РФ до ескалації 2022 року [70]. J. Lemire та A. Ward підкреслюють, що зовнішня політика Дж. Байдена була «на кону» через виклики в Україні, де повільна реакція послабила превентивний ефект [61].

Позитивним аспектом є адаптація США до викликів. Зокрема, риторика Б. Обама, попри критику за «перезавантаження», заклала основу для коаліції [47, с.449]; концепція З. Бжезінського про Україну як ключ до стримування РФ залишалася актуальною, але вимагала швидшої реалізації [10, с.45]; лідерство США в глобальних трансформаціях дозволяло долати виклики, хоча й з затримками [25, с.205].

Таким чином, основні виклики американської політики включали внутрішню поляризацію, недостатню рішучість у наданні летальної допомоги, геополітичні компроміси та адаптацію РФ до санкцій. Критика підкреслювала «самообмеження» та повільність реакції, які дозволяли РФ експлуатувати прогалини до 2022 року. Водночас ці виклики не заперечують загальної ролі США в підтримці України, але вказують на необхідність реформ у політиці для швидшого реагування, кращої координації з союзниками та протидії гібридним загрозам у майбутньому.

3.4. Перспективи та уроки для майбутньої безпекової співпраці США та України

Безпекова співпраця між Сполученими Штатами Америки та Україною в період 2014–2022 років, як детально аналізується в літературі, не лише забезпечила критичну підтримку для стримування російської агресії, але й заклала фундамент для довгострокового партнерства, яке продовжує еволюціонувати в 2025 році.

Ця співпраця охоплювала військову допомогу на суму понад 2 мільярди доларів за 8 років [11], дипломатичні зусилля через Національні стратегії безпеки США (NSS) за адміністраціями Б. Обами, Д. Трампа та Дж. Байдена [63-66, 74], а також військово-технічне співробітництво, яке допомогло модернізувати Збройні Сили України. Однак досвід виявив ключові уроки, такі як необхідність швидкої адаптації до гібридних загроз, стабільності допомоги та балансу між військовою та дипломатичною компонентами [39].

З урахуванням поточного контексту 2025 року, коли адміністрація Д. Трампа акцентує на мирних переговорах і потенційному зсуві відповідальності на Європу, перспективи включають імплементацію 10-річної Двосторонньої безпекової угоди 2024 року між Україною та Сполученими Штатами Америки, яка передбачає щорічну допомогу в розмірі до 5 мільярдів доларів для оборони, тренінгів та розвідки. Загальний обсяг допомоги США з 2022 року сягнув 130,6 мільярдів доларів станом на червень 2025 року, з фокусом на відновлення та стримування.

Дослідники зауважують, що майбутня співпраця повинна базуватися на уроках минулого для запобігання новим ескалаціям, з потенціалом розширення до економічної та гуманітарної сфер, але з ризиками через внутрішні дебати в США. У 2025 році, з урахуванням нових санкцій проти РФ, запропонованих Д. Трампом, співпраця може еволюціонувати до моделі «мир через силу», де Україна стає ключовим союзником у стримуванні автократій.

Досвід періоду 2014–2022 років надає низку критичних уроків, які можуть оптимізувати майбутню безпекову співпрацю, перетворивши її з

реактивної на стратегічно проактивну. Еволюція воєнних аспектів National Security Strategy США від 2010 до 2022 року демонструє зростання уваги до РФ як загрози (з мінімальних згадок у 2010 NSS до 45% тексту в 2022 році), але ключовий урок – необхідність раннього надання летальної зброї, як Javelin у 2017 році [55], для запобігання територіальним втратам і посилення обороноздатності [42, с.5].

Цей урок підкреслюється в контексті затримок допомоги 2014–2016 років за президентства Б. Обами, коли нелетальна підтримка (бронежилети, тренінги) була недостатньою для стримування гібридної агресії РФ [23, с.95]. У 2025 році цей урок застосовується до поточних затримок поставок, де уповільнення через бюрократію США ризикує «вирішальними проривами» для України.

Інший важливий урок – стабільність і передбачуваність допомоги, уникаючи політичних затримок, як замороження коштів у 2019 році за президентства Д. Трампа через внутрішні скандали [15, с.24]. І. Тихоненко аргументує, що допомога США як інструмент глобального позиціонування повинна бути захищеною від партійних дебатів, з фокусом на довгострокові зобов'язання, як у National Security Strategy 2022 [39, с.138]. О. Резнікова зазначає, що співпраця повинна інтегрувати військову допомогу з внутрішніми реформами в Україні, такими як антикорупційні заходи та модернізація армії, для ефективного використання ресурсів на суму понад 66,9 мільярдів доларів з 2022 року [32, с.200]. Цей урок особливо актуальний у 2025, коли Європа частково заповнює прогалини в американській допомозі, як зазначається в звітах Kiel Institute.

Координація в міжнародній коаліції – ще один урок, де розбіжності з ЄС (наприклад, «м'яка» позиція Німеччини) послаблювали ефективність міжнародних зусиль [30]. М. Фесенко підкреслює необхідність балансу між внутрішніми пріоритетами США (як «Америка насамперед» у National Security Strategy 2017) та глобальним лідерством, уникаючи поляризації, яка зростала з 2021 року [45, с.30].

Д. Столяренко та Ю. Теміров вказують на урок про інтеграцію України в доктрину Дж. Байдена: майбутня співпраця повинна прискорити шлях до НАТО, з уроком про превентивну дипломатію для уникнення ескалації [34, с.70]. Додатково, урок з гібридних загроз – посилення кібербезпеки та інформаційної протидії, як у National Security Strategy 2022, де РФ визначена як «гостра загроза» [49]. У 2025 році цей урок застосовується до нових санкцій Д. Трампа, які можуть «зруйнувати» російську економіку, але вимагають координації.

З досвіду допомоги 2014–2022 років, дослідники рекомендують розширення військово-технічного співробітництва до авіабудування, електроніки та рідкісних металів для зменшення залежності від РФ [2, с.78]. Це особливо релевантно в 2025 році, коли США надають транспортні послуги для допомоги.

Перспективи безпекової співпраці США та України в 2025 році виглядають обнадійливими, з акцентом на довгострокових угодах, які інтегрують економічний та гуманітарний виміри для комплексної стійкості. Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки, підписана 13 червня 2024 року Дж. Байденом та В. Зеленським, передбачає 10-річну підтримку, включаючи щорічну військову допомогу в розмірі 5 мільярдів доларів, тренінги для 10 тисяч військових та спільні розвідувальні операції.

С. Корсунський прогнозує, що після потенційної перемоги України стратегія США еволюціонує до посилення глобальної безпеки, з Україною як ключовим союзником у стримуванні автократій, з фокусом на економічне відновлення [22]. І. Тихоненко В. зазначає, що за президентства Дж. Байдена Україна позиціонувалася як фактор балансу загроз (РФ, Китай), з перспективами розширення допомоги до 40 мільярдів доларів у 2025, включаючи гуманітарну компоненту для відновлення інфраструктури [40]

У 2025 році, за президентства Д. Трампа, перспективи включають нові пакети допомоги, як оголошений у липні 2025 на суму сотні мільйонів доларів

для оборонних озброєнь, але з потенційним зсувом відповідальності на Європу, де Д. Трамп загрожує скоротити роль НАТО.

Загальний обсяг допомоги США з 2022 сягнув 130,6 мільярдів доларів станом на червень 2025, з 114,64 мільярдами від НАТО/США. Ukraine Compact 2024 з 32 союзниками, ініційований США, передбачає поствоєнні гарантії, включаючи сили на землі, морі та повітрі. Економічний вимір – перспективи у відновленні, де США надають гарантії кредитів [37], з уроком про інтеграцію допомоги з реформами [6].

Рекомендації для майбутньої співпраці базуються на уроках і поточних реаліях: посилення превентивної допомоги, як у National Security Strategy 2022 [49], з фокусом на швидку реакцію для уникнення затримок. І. Дудко рекомендує стратегічні орієнтири США з акцентом на реформи в Україні для ефективності допомоги [13, с.340]. Atlantic Council пропонує закріпити в National Security Strategy такі сильні сторони, як посилення коаліції та протидія гібридним загрозам [55]. Для Трампа 2025 – рекомендації забезпечити незалежність України через мирні переговори без територіальних поступок, з уроком про UK-US співпрацю в Peace Formula [39].

Стратегічні імплікації – розширення військово-технічного співробітництва до штучного інтелекту та дронів [37], з перспективами в 2025 р. – транспортні послуги та нові пакети. Рекомендації включають цільове фінансування для України як частини НАТО [35].

Оцінка ризиків у майбутній співпраці включає внутрішню поляризацію в США, де 59% американців не впевнені в рішеннях Д. Трампа щодо України [54], та адаптацію РФ до санкцій, як у National Security Strategy 2022 [49]. Ризики 2025 року – потенційне скорочення допомоги через фокус Д. Трампа на мирі, з пропозиціями територіальних компромісів, але урок – посилення коаліції для заповнення прогалин. Довгострокові імплікації – посилення стійкості України через військово-технічне співробітництво та компакт з 32 країнами з перспективами в 2025 році запровадження нових санкцій та пакетів

допомоги. Глобально, співпраця може стати моделлю для стримування Китаю, як у National Security Strategy [56].

Таким чином, можемо констатувати, що перспективи безпекової співпраці США та України в 2025 році – у довгострокових угодах, розширенні військово-технічного співробітництва та інтеграції економічного та гуманітарного вимірів, з уроками про стабільність, превенцію та координацію.

Це забезпечить стійкість проти РФ, з потенціалом для глобальної безпеки, але вимагає подолання ризиків через адаптацію до політичних змін у США та посилення коаліції. Загалом, досвід 2014–2022, доповнений оновленнями 2025, вказує на шлях до сильнішого партнерства, де Україна стає не лише реципієнтом, але й активним учасником трансатлантичної безпеки.

Отже, безпекова політика США у протидії російській агресії проти України в період 2014–2022 років відіграла ключову роль у зміцненні обороноздатності України та формуванні міжнародної антиросійської коаліції, однак її ефективність була обмежена низкою викликів. Американська підтримка, що включала військову допомогу на суму понад 2 мільярди доларів, військово-технічне співробітництво, тренінги та обмін розвідданими, трансформувала Збройні Сили України в сучасну силу, здатну протистояти гібридним і традиційним загрозам. Постачання протитанкових комплексів Javelin, радарів контрбатареїної боротьби та реформи за стандартами НАТО значно підвищили стійкість України, особливо напередодні повномасштабного вторгнення 2022 року. Водночас обмеження, такі як початкова відмова від летальної зброї за адміністрації Обами, політичні затримки за Трампа та логістичні прогалини за Байдена, вказують на необхідність швидшого реагування та стабільності в майбутній співпраці.

Роль США у консолідації міжнародної антиросійської коаліції була центральною, забезпечуючи координацію санкцій, дипломатичних зусиль і військової підтримки через платформи НАТО, G7 та ООН. Понад 50 раундів санкцій за участю більш ніж 30 країн послабили економіку РФ, а лідерство США сприяло єдності коаліції. Проте розбіжності з європейськими

партнерами та внутрішня поляризація в США створювали виклики, які вимагали постійної адаптації. Критика політики США зосереджувалася на недостатній рішучості, повільній реакції на гібридні загрози та спробах компромісів, таких як пропозиції нейтралітету України, що суперечили її суверенітету.

Перспективи співпраці в 2025 році, з урахуванням Двосторонньої безпекової угоди між Україною та Сполученими Штатами Америки 2024 року та загального обсягу допомоги в 130,6 мільярда доларів з 2022 року, вказують на довгострокове партнерство, що охоплює військову, економічну та гуманітарну сфери. Уроки 2014–2022 років підкреслюють необхідність превентивної допомоги, стабільності фінансування, протидії гібридним загрозам і посилення координації в коаліції. За адміністрації Трампа акцент на мирних переговорах і потенційне скорочення ролі НАТО створюють ризики, але також відкривають можливості для розширення співпраці в кібербезпеці, авіабудуванні та технологіях. Загалом, досвід цього періоду закладає основу для стратегічного партнерства, яке позиціонує Україну як ключового союзника в трансатлантичній безпеці, за умови подолання внутрішніх і зовнішніх викликів та інтеграції реформ для максимізації ефективності американської підтримки.

ВИСНОВКИ

Теоретичні та історичні основи безпекової політики США щодо України демонструють еволюцію американської стратегії національної безпеки від ідеологічного протистояння часів «холодної війни» до сучасного прагматичного підходу, спрямованого на збереження глобального лідерства та протидію новим викликам. Концептуальні засади безпекової політики США ґрунтуються на принципах військової переваги, міцних союзницьких зв'язків і адаптації до глобальних змін, таких як тероризм, транснаціональна злочинність, кліматичні та технологічні загрози. Починаючи з 1947 року, із ухваленням Закону «Про національну безпеку», концепція безпеки США трансформувалася від захисту національних цінностей до утвердження гегемонії в умовах глобалізації, що відображено в оновлених Стратегіях національної безпеки, зокрема 2017 та 2022 років. Ці документи акцентують на протидії авторитарним режимам, зокрема Росії та Китаю, та просуванні демократичних цінностей, хоча підходи до цього варіюються залежно від адміністрацій.

У контексті українсько-американських відносин ключову роль відіграє розвинена нормативно-правова база, що включає понад 150 двосторонніх і багатосторонніх угод. Після 2014 року, у відповідь на російську агресію, США посилили підтримку України через такі документи, як «Акт на підтримку свободи України 2014», «Закон про ленд-ліз для захисту демократії в Україні 2022» та інші, які передбачають військову, фінансову та дипломатичну допомогу. Статус України як «союзника поза НАТО» та активна співпраця в протидії гібридній агресії Росії підкреслюють стратегічний характер партнерства. Водночас американська політика щодо України демонструє баланс між дипломатичними зусиллями, економічною підтримкою та стриманістю у наданні летальної зброї до 2022 року, що відображає обережний підхід до ескалації конфлікту.

Таким чином, безпекова політика США щодо України є частиною ширшої стратегії, спрямованої на забезпечення глобальної стабільності та захисту

національних інтересів. Вона адаптується до сучасних викликів, враховуючи як геополітичні реалії, так і внутрішні суспільно-політичні зміни в обох країнах. Подальший розвиток двосторонньої співпраці залежатиме від здатності України враховувати гнучкість американської політики та активно залучатися до багатосторонніх ініціатив у сфері безпеки.

період 2014–2022 років став визначальним для еволюції безпекової політики США щодо України в умовах російської агресії, демонструючи поступовий перехід від обережного реагування до комплексної та масштабної підтримки. Аналіз ключових стратегічних документів США, зокрема National Security Strategy 2010, 2015, 2017 та 2022 років, свідчить про зміну сприйняття Росії від потенційного партнера до головного геополітичного суперника, чії дії загрожують міжнародному порядку. Російська анексія Криму та війна на Донбасі у 2014 році, а згодом повномасштабне вторгнення 2022 року, кардинально вплинули на формування американської політики, яка зосередилася на стримуванні Росії, підтримці суверенітету України та зміцненні європейської безпеки.

У 2014–2016 роках адміністрація Барака Обами застосувала стратегію «стратегічного терпіння», уникаючи надання летальної зброї Україні та зосереджуючись на нелетальній військовій допомозі, фінансовій підтримці реформ, дипломатичній ізоляції Росії та санкційному тиску. Загальна військова допомога зросла з 86,9 мільйона доларів у 2014 році до 318,1 мільйона у 2016 році, включаючи постачання обладнання та тренувальні програми, що сприяли модернізації Збройних сил України. Фінансова допомога, зокрема кредитні гарантії на 3 мільярди доларів і сприяння залученню 17 мільярдів від МВФ, підтримала економічну стабільність України. Дипломатичні зусилля, такі як підтримка Мінських угод і Нормандського формату, а також санкції, запроваджені указами 2014 року, мали на меті стримування Росії без прямого військового втручання.

За адміністрації Дональда Трампа (2017–2020) безпекова політика США стала більш активною, зокрема через надання летальної зброї, такої як

протитанкові комплекси Javelin, та патрульних катерів Island, що посилило обороноздатність України. National Security Strategy 2017 року визначила Росію як ревізіоністську державу, що загрожує глобальній стабільності, підкреслюючи необхідність протидії її агресії. Водночас дипломатична підтримка мала суперечливі моменти через скандал 2019 року, хоча США підтверджували відданість суверенітету України.

З приходом Джо Байдена у 2021 році підтримка України набула нового масштабу, що відобразилося в National Security Strategy 2022 року, яка визначила російську агресію як порушення принципів Статуту ООН і підкреслила необхідність стратегічної поразки Росії. Повномасштабне вторгнення Росії 2022 року стало переломним моментом, що призвів до безпрецедентної військової та фінансової допомоги Україні, включаючи пакети на 68 мільярдів доларів, постачання сучасних систем озброєння, таких як HIMARS, та координацію міжнародної коаліції. Санкційна політика, посилена CAATSA у 2017 році та новими обмеженнями у 2022 році, стала ключовим інструментом економічного тиску на Росію.

Таким чином, безпекова політика США еволюціонувала від обережного стримування до активного лідерства у протидії російській агресії, поєднуючи військову, фінансову, дипломатичну та санкційну підтримку. Цей підхід не лише зміцнив обороноздатність України, але й підкреслив стратегічну роль США у захисті міжнародного порядку та підтримці демократичних цінностей у регіоні.

Безпекова політика США у протидії російській агресії проти України в період 2014–2022 років відіграла ключову роль у зміцненні обороноздатності України та формуванні міжнародної антиросійської коаліції, однак її ефективність була обмежена низкою викликів. Американська підтримка, що включала військову допомогу на суму понад 2 мільярди доларів, військово-технічне співробітництво, тренінги та обмін розвідданими, трансформувала Збройні Сили України в сучасну силу, здатну протистояти гібридним і традиційним загрозам. Постачання протитанкових комплексів Javelin, радарів

контрбатарейної боротьби та реформи за стандартами НАТО значно підвищили стійкість України, особливо напередодні повномасштабного вторгнення 2022 року. Водночас обмеження, такі як початкова відмова від летальної зброї за адміністрації Обами, політичні затримки за Трампа та логістичні прогалини за Байдена, вказують на необхідність швидшого реагування та стабільності в майбутній співпраці.

Роль США у консолідації міжнародної антиросійської коаліції була центральною, забезпечуючи координацію санкцій, дипломатичних зусиль і військової підтримки через платформи НАТО, G7 та ООН. Понад 50 раундів санкцій за участю більш ніж 30 країн послабили економіку РФ, а лідерство США сприяло єдності коаліції. Проте розбіжності з європейськими партнерами та внутрішня поляризація в США створювали виклики, які вимагали постійної адаптації. Критика політики США зосереджувалася на недостатній рішучості, повільній реакції на гібридні загрози та спробах компромісів, таких як пропозиції нейтралітету України, що суперечили її суверенітету.

Перспективи співпраці в 2025 році, з урахуванням Двосторонньої безпекової угоди 2024 року між Україною та Сполученими Штатами Америки та загального обсягу допомоги в 130,6 мільярда доларів з 2022 року, вказують на довгострокове партнерство, що охоплює військову, економічну та гуманітарну сфери. Уроки 2014–2022 років підкреслюють необхідність превентивної допомоги, стабільності фінансування, протидії гібридним загрозам і посилення координації в коаліції. За адміністрації Трампа акцент на мирних переговорах і потенційне скорочення ролі НАТО створюють ризики, але також відкривають можливості для розширення співпраці в кібербезпеці, авіабудуванні та технологіях. Загалом, досвід цього періоду закладає основу для стратегічного партнерства, яке позиціонує Україну як ключового союзника в трансатлантичній безпеці, за умови подолання внутрішніх і зовнішніх викликів та інтеграції реформ для максимізації ефективності американської підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Агресія РФ в Україні загрожує вільній Європі – Обама. *Українська правда*. 25.04.2016. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/04/25/7106657/>.
2. Бегма В., Шемаєв В., Радов Д. Нові напрями військово- технічного співробітництва Україна–США. Стратегічні пріоритети. 2019. № 3–4. С.76-82.
3. Ваннек Л., Шурхало Д. Що можна сказати про підсумки зустрічі президентів України і США. *Радіо Свобода*. 21.09.2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28749562.html>.
4. Відносини США-Україна/ U.S. Embassy in Ukraine. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/policy-history-uk/>.
5. Ворожко Т. США передадуть Україні три катери класу «Айленд» та продадуть «Джавеліни» – Єльченко. *Голос Америки*. 14.01.2020. URL: <https://www.holosameryky.com/a/ukraine-usa-dopomoga/5245540.html>.
6. Гандзюра А. Стратегічне співробітництво як інструмент реалізації міжнародних двосторонніх відносин. *Юридичний вісник*. 2020. №1. С.376-383.
7. Гербст Дж. Підтримка США України продовжуватиметься. Київ: День, 2018. № 202. С. 3.
8. Годлюк А. Стратегічне партнерство в форматі особливих відносин між Україною і США. 2016. URL: <http://surl.li/ovqnx>.
9. Головань О. О. Еволюція зовнішньої політики США на початку ХХІ ст.: дис. канд. політ. н.: 23.00.04 / Національна академія наук України. Державна установа «Інститут всесвітньої історії». Київ, 2015. 202 с.
10. Гончаров Г., Каплін О., Файєр О. Збігнев Бжезінський і місце України в його геостратегічній концепції (1940-2017 рр.). *Альманах Грані*. 2021. Т. 24. № 12. С. 43-50.
11. Два мільярди за 8 років: Оприлюднені детальні дані про військову допомогу США Україні. *Defence Express*. 11.06.2021. URL: https://defenceua.com/news/kilka_miljardiv_za_8_rokiv_opriljudneni_detalni_dani_pro_vijskovu_dopomogu_ssha_ukrajini-3935.html.

12. Дубенський В. Обама: США продовжуватимуть підтримувати Україну. DW. 03.08.2016. URL: <http://surl.li/ovbvl>.

13. Дудко І. Д. Україна в системі стратегічних орієнтирів США: від ретроспективи до сучасної аналітики. *Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України. Монографія* / за заг.ред. професорів С. Шергіна, В. Космини, Л. Чекаленко. Київ: Дипломатична Академія України при МЗС України, 2017. С. 333-350.

14. Дутко В. Воєнно-технічна співпраця України та США. URL: <http://www.polukr.net/uk/blog/2022/02/vojenno-techniczna-spivpraca-ukraini-ta-ssza/>

15. Жигайло В. М. Український вектор зовнішньої політики США за каденції Д. Трампа. *European Political and Law Discourse*. 2019. Vol. 6. Issue 6. P. 21-28.

16. Івасечко О., Лопушанський П. Військова допомога США Україні у протидії збройній агресії Росії у 2014-2023 рр. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Випуск 49. С.259-269.

17. Історія «нормандського» формату: як лідери чотирьох країн намагались припинити війну на Донбасі. *ТСН*. 09.12.2019. URL: <https://tsn.ua/politika/istoriya-normandskogo-formatu-yak-lideri-chotiroh-krayin-namagalis-pripiniti-viynu-na-donbasi-1453515.html>.

18. Комарова О. Вплив епохи Барака Обама на Україну. Радіо Свобода. 19.01.2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28243094.html>.

19. Копиця І. Зовнішньополітичні виклики для України: НАТО та інші вектори. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018. 187 с.

20. Копиця І. Україна та НАТО: проблеми та перспективи співпраці. Електронний навчальний посібник. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. 126 с.

21. Кордон. М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2010. 2-ге вид. 172 с.

22. Корсунський С. Що чекає світ після перемоги України. Про американську Стратегію національної безпеки, і не тільки. *ZN.UA*. 17 жовтня, 2022. URL :<https://zn.ua/ukr/international/shcho-chekaje-svit-pislja-peremohi-ukrajini.html>.

23. Лимар М. Військово-оборонна допомога США Україні за президентства Б. Обама : до дискурсу щодо надання летальної зброї. *Наукові праці : науково-методичний журнал. Політологія*. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. Вип. 285. Т. 297. С. 93–98.

24. Матвєєва О. Політика глобального лідерства США за президенства Б. Обама. *Зовнішні справи*. 2015. №4 URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/politika-globalnogo-liderstva-ssha-za-prezidenstva-ba/>.

25. МВФ позичить Україні \$17 млрд. *LB.ua*. 01.05.2014. URL: https://lb.ua/economics/2014/05/01/265022_mv_f_utverdil_kredit_ukraine_razmere.html.

26. Обама закликав Росію скласти зброю та роззброїти сепаратистів на Донбасі. Слово і діло. 03.08.2016. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2016/08/03/novyna/polityka/obama-zaklykav-rosiyusklasty-zbroyu-i-rozzbrojity-separatystiv-na-donbasi>.

27. Обама закликає Росію відвести війська з України. Радіо Свобода. 26.05.2015. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27038061.html>.

28. Обама нагадав Путіну про необхідність виконання мінських угод. Європейська правда. 14.01.2016. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/01/14/7043344/>.

29. Обама та Меркель закликали якомога швидше виконати мінські угоди. *ZBRUC*. 25.04.2016. URL: <https://zbruc.eu/node/50664>.

30. Орлик В., Гриценко А. Основні положення нової Стратегії національної безпеки США. *Національний інститут стратегічних*

досліджень. 14.10.2022. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-polozhennya-novoyi-stratehiyi-natsionalnoyi-bezpeky>

31. Парахонський Б.О., Яворська Г.М., Резнікова О.О. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України; за ред. К. А. Кононенка. Київ : НІСД, 2013. 56 с.

32. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.

33. Ржевська Н. Ф. Нові вимоги до зовнішньополітичної стратегії Б. Обама: точка зору експертів. *Нова парадигма*. Вип.115. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. С. 142-151.

34. Столярченко Д. О., Теміров Ю. Т. Місце України у доктрині Байдена. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2021. Вип. 13. Т. 2. С. 67-70.

35. Стратегія воєнної безпеки України. Воєнна безпека – всеохоплююча оборона: затверджена Указом Президента України № 121 від 25 березня 2021 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

36. США вже виділили Україні майже 320 млн дол. допомоги. *УНІАН*. 22.11.2014. URL: <http://surl.li/oxizf>.

37. США надали Україні гарантію за кредитом на \$1 млрд. *NV Бізнес*. 15.02.2022. URL: <http://surl.li/oxizx>.

38. Телелим В.М., Гребенюк М.В., Пунда Ю.В. Аналіз аспектів стратегічного планування у воєнній сфері США. *Наука і оборона*. 2007. №2. С.18-22

39. Тихоненко І. В. Допомога Україні як інструмент позиціонування США на міжнародній арені. *Політикус : наук. журнал*. 2023. № 1. С. 136–141.

40. Тихоненко І. В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обама та Д. Трампа. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 158-163.

41. Толстов С. В., Фесенко М. В. Цілі та пріоритети зовнішньополітичної стратегії адміністрації Дж. Байдена – аналітична записка. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2022. URL: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty>
42. Тютюнник В. П., Горовенко В. К. Еволюція воєнних аспектів засад політики національної безпеки США у 2010–2022 роках щодо України, РФ та її війни проти України. *Наука і оборона*. 2022. №3/4. С.3-10.
43. У Вашингтоні відбулося засідання Комісії стратегічного партнерства Україна – США. Спільна заява / Міністерство закордонних справ України. 2018. URL: <http://surl.li/oxjbu>.
44. Україна в безпековій політиці США: аналітична записка/ Національний інститут стратегічних досліджень. 2017. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/ukraina-v-bezpekoviypolitici-ssha-analitichna-zapiska>.
45. Фесенко М. Особливості формування зовнішньої політики США президентства Дж. Байдена. *Зовнішні справи*. 2021. № 3-4. С. 28-33.
46. Худолій А. О. Америка в постбіполярному світі: інерція політичних стереотипів: монографія. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. 128 с.
47. Худолій А. О. «Перезавантаження» риторики Б. Обами. *Гілея: науковий вісник*. 2014. № 82. С. 447-452.
48. Швиданенко Г.О., Бортнік Є.А. Стратегія національної безпеки США в умовах змін глобального безпекового середовища. *International Security in the Frame of Modern Global Challenges: Collection of Scientific Works* / Mykolas Romeris University, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Vilnius, 2018. P.446-455.
49. Шеренговський Д. Нова безпекова стратегія США: як 2022 рік змусив Білий дім змінити оцінку ризиків. *Європейська правда*. 20 жовтня 2022. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/20/7149016>.

50. Щигельська Г. Конгрес США й Україна: 60-річчя резолюцій на підтримку української незалежності. *XII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція*. 2019. С. 167-169. URL: <http://surl.li/ovozb>.

51. Adesnik D., Hardie J. FDD's Biden Administration Foreign Policy Tracker: The Year in Review. *Foundation for Defense of Democracies*. 2022. December 16. URL: <https://www.fdd.org/analysis/2022/12/16/fdds-bidenadministration-foreign-policy-tracker-2022-the-year-in-review/>

52. Biden J. Why America Must Lead Again. Rescuing U.S. Foreign Policy After Trump. *Foreign Affairs*. 2020. January 23. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-01-23/why-america-must-lead-again>

53. Chapin S. Is 'Loyalty' a Virtue? In the Trump Era, It's Complicated. *The New York Times*. November, 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/11/15/magazine/is-loyalty-a-virtue-in-the-trump-era-its-complicated.html>

54. Experts react: The hits and misses in Biden's new National Security Strategy: October 12, 2022. *Atlantic Council*. URL : <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/experts-react-the-hits-and-misses-in-biden-s-new-national-security-strategy>.

55. FACT SHEET: U.S. Assistance to Ukraine since February 2014. The White House. 15.06.2016. URL: <http://surl.li/oxjgk>.

56. Global Trends 2030: Alternative Worlds, (a publication of the National Intelligence Council). December 2012; URL: <https://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>

57. Gvosdev Nikolas K. New US Security Strategy Bets on a Future Where Russia Matters Less. *Russia Matters*. October 18, 2022. URL : <https://www.russiamatters.org/blog/new-us-security-strategy-bets-future-where-russia-matters-less>

58. Hawkins P. J. Impacts of the Ukraine Crisis on Biden's Foreign Policy. *Institut de relations internationales et stratégiques*. 2022. October 10.

URL: <https://www.iris-france.org/170529-impacts-of-the-ukraine-crisis-on-bidensforeign-policy/>

59. Kissinger Calls for Negotiated Peace in Ukraine, Kyiv Dismisses Proposal. *Reuters*. 2022. December 18.

URL: <https://www.voanews.com/a/kissinger-calls-for-negotiated-peace-in-ukraine-kyiv-dismisses-proposal/6881679.html>

60. Kissinger H. How to avoid another world war. *The Spectator*. 2022. December 12. URL: <https://www.spectator.co.uk/article/the-push-for-peace/>

61. Lemire J., Ward A. Biden's foreign policy legacy is on the line in Ukraine. Can he see it through? *Politico*. 2022. August 8.

URL: <https://www.politico.com/news/2022/09/08/biden-foreign-policy-ukraine-00055566>

62. National Security Act of 1947. URL: https://www.webcitation.org/5Xi9eEYG9?url=http://www.intelligence.gov/0-natsecact_1947.shtml

63. National Security Strategy: May 2010. *The White House*. URL : https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.

64. National Security Strategy: February 2015. *The White House*. URL : https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf.

65. National Security Strategy of the United States of America: December 2017. *The White House*. URL : <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wpcontent/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

66. National Security Strategy: October 2022. *The White House*. URL : <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>.

67. New Trump arms rules loosen oversight of foreign gun sales. *The Trace*. 2020. 10 March. URL : <https://www.thetrace.org/rounds/new-trump-arms-rules-loosen-oversight-of-foreign-gun-sales/>

68. Remarks by President Biden on America's Place in the World. *The White House*. 2021. February 4. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/>

69. Rushe D. Why is the National Rifle Association so powerful?. *The Guardian*. 2018. 4 May. URL : <https://www.theguardian.com/us-news/2017/nov/17/nra-gun-lobby-gun-control-congress>

70. Szczepański M. Russia's war on Ukraine: US sanctions. *European Parliamentary Research Service*. 2023. 8 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI\(2023\)739358_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI(2023)739358_EN.pdf).

71. Ukraine and Russia Sanctions/ U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/ukraine-and-russia-sanctions/>.

72. Walt S. Keeping the World “Off-Balance”: Self-Restraint and U.S. Foreign Policy. *Belfer Center for Science and International Relations*. URL: https://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/keeping_the_world_off_balance_stephen_walt.pdf

73. Welt C. Ukraine: Background, Conflict with Russia, and U.S. Policy. *Congressional Research Service*. 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R45008.pdf>.

74. 2022 National Defense Strategy of the United States of America. *U.S. Department of Defense*. October 2022. URL : <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>.